SFÂNTUL PORFIRIE DIN KAVSOKALIVIA HRISTOS este plinătatea vieţii Redactare: Dan Criste Tehnoredactare: Mariana Răbîncă Coperta: arh. Daniel Munteanu Ilustraţie copertă: Icoană a Sf. Porfirie lucrată de surorile de la Sfânta Mănăstire Hrisopighi, Chania, Creta, Grecia Titlul original: Christ is fullness of life © 2014 The Holy Patriarchal Stavropegic Monastery of Chrysopigi 731 00 Chania, Crete, Greece © 2016 Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurii Meteor Publishing. Contact: Tel./Fax: 021.222.83.80 E-mail: editura@meteorpress.ro Distribuţie la: Tel./Fax: 021.222.83.80 E-mail: carte@meteorpress.ro www.meteorpress.ro Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României PORFIRIE KAVSOKALIVITUL, sfânt Hristos este plinătatea vieţii / Sfântul Porfirie din Kavsokalivia; trad.: Mihaela Adina Eros. - Bucureşti: Meteor Publishing, 2016 ISBN 978-606-8653-73-0 I. Eros, Mihaela Adina (trad.) 281.95 SFÂNTUL PORFIRIE DIN KAVSOKALIVIA HRISTOS este plinătatea vieţii Traducere din limba engleză de Mihaela-Adina Eros METEOR PUBLISHING! Sfântul Porfirie din Kavsokalivia Icoană pictată de surorile de la Sfânta Mănăstire Hrisopighi INTRODUCERE Pe data de 27 noiembrie 2013, oamenii din în¬treaga lume au aflat vestea îmbucurătoare că Sfântul Sinod al Patriarhiei Ecumenice l-a trecut în mod oficial pe Bătrânul Porfirie din Kavsokalivia în rândul sfinţilor Bisericii Ortodoxe. Sfântul Porfirie, „clarvăzător, modest, smerit şi înflăcărat”1, era plin de dragoste arzătoare pentru Hristos şi semenii săi, iar fiecare ipostază a vieţii sale adeverea ceea ce mărturisea el însuşi cu atâta ardoare, şi anume că Hristos este plinătatea vieţii. Cu prezenţa sa luminoasă, cuvintele sale inspirate şi rugăciunea sa arzătoare, el a făcut ca harul vieţii trăite în Hristos să devină realitate pentru cei care veneau la el, transmiţându-le credinţă, bucurie, putere şi nădejde. Era devotat pe deplin Bisericii şi 1 Aşa l-a descris arhiepiscopul Cretei, Irineu, în prefaţa sa la cartea Ayiov TJoptpvpiov KavooKaXvPfcov, Biot; Kai Aoyoi („Sfântul Porfirie Kavsokalivitul. Viaţa şi învăţăturile”), Sfânta Mănăstire Hrisopighi, Hania, 2003. 8 lui Hristos şi se îngrijea de poporul lui Dumnezeu, de cei de aproape şi de cei de departe, de credincioşi şi de necredincioşi, de creştini şi de cei necunoscători ai cuvântului lui Dumnezeu. Iar în timpul vieţii sale, precum şi după sfânta sa adormire, o mulţime de oameni mulţi dintre ei necunoscându-l în timpul vieţii sale pământeşti s-au folosit de sfânta sa prezenţă şi au văzut faptele minunate şi intervenţiile sale în viaţa lor. Cuvintele Sfântului Porfirie au ajuns să fie cunoscute de foarte multă lume datorită unei cărţi publicate de mănăstirea noastră şi traduse în limba engleză cu titlul Wounded by Love („Rănit de dragoste”). Această carte a fost tradusă în peste douăzeci de limbi şi a fost citită de nenumăraţi oameni din întreaga lume. Cuvintele sfântului consemnate în carte

se referă la rugăciune, viaţa duhovnicească, creşterea copiilor, boală şi alte teme, oferind răspun¬suri şi deschizând un făgaş în viaţă. Cărticica de faţă este o antologie a lucrării de mai înainte. Cuvintele mântuitoare ale Sfântului Porfirie vor deveni astfel un îndrumător mereu la îndemână, inspirându-i şi călăuzindu-i în toată vremea, în orice loc şi împrejurare pe toţi aceia care le citesc. 9 în vremurile grele, de durere şi apostazie, pe care le trăim azi, Sfântul Porfirie din Kavsokalivia, cu atracţia universală, permanentă pe care o exercită, se oferă pe sine şi le aparţine tuturor acelora care caută adevăratul sens al vieţii şi-i cer ajutorul. Prin intermediul sfintelor sale rugăciuni, el se află aproa¬pe de noi acum mai mult ca oricând, aşa cum el însuşi spunea: Când Hristos ne uneşte, nimic nu ne mai desparte. Când am să părăsesc viaţa aceasta, va fi mai bine. Voifi mai aproape de voi. Noiembrie 2014 Stareţa Sfintei Mănăstiri Hrisopighi, maica Theoxeni, şi surorile mele în Hristos Sfântul Porfirie Kavsokalivitul NOTĂ BIOGRAFICĂ despre Sfântul Porfirie din Kavsokalivia Sfântul Porfirie din Kavsokalivia este unul din¬tre sfinţii cel mai recent recunoscuţi de Biserica Ortodoxă. Viaţa sa a reprezentat o revelaţie şi o ex¬presie a iubirii şi purtării de grijă a lui Dumnezeu faţă de lumea contemporană. înzestrat cum era cu multe şi neasemuite daruri duhovniceşti, Sfântul Porfirie i-a învăţat pe oameni, prin viaţa şi cuvintele sale, că Hristos este izvorul vieţii, bucuriei şi ade¬văratei lumini: Hristos reprezintă totul. Sfântul Porfirie s-a născut pe 7 februarie 1906 în satul Aghios Ioannis de pe insula Evvia, primind numele de Evanghelos. Părinţii săi, Leonidas şi Eleni Bairaktaris, erau ţărani săraci, iar tatăl său a fost nevoit să emigreze în America pentru a-şi putea întreţine familia. Micul Evanghelos era al patrulea dintre cei cinci copii ai familiei. A urmat doar prima clasă a şcolii primare şi apoi a trebuit să muncească. 12 Chiar copilaş fiind, se ducea la păscut pe munte cu animalele familiei şi, la doar şapte ani, a fost trimis ca ajutor într-o prăvălie din oraşul Halkida, la pa¬truzeci de kilometri de satul său. Mai apoi, s-a dus să lucreze într-un mic magazin universal deţinut de o rudă din Pireu. De la o vârstă fragedă, Sfântul Porfirie a ajuns să-l iubească pe Hristos cu o dragoste puternică, to¬tală. Chiar în timp ce avea grijă de oi în satul său, a citit silabisind viaţa Sfântului Ioan Colibaşul şi, prin harul Domnului, a simţit chemare către viaţa mo¬nahală. îşi puse în gând să se facă pustnic. La vârsta de doisprezece ani, a fugit la Sfântul Munte. Harul Domnului l-a călăuzit spre schitul din Kavsokalivia. A considerat întotdeauna modul în care a ajuns la Muntele Athos şi şederea sa acolo drept o mare mi¬nune a proniei divine. La chilia Sfântului Gheorghe din Kavsokalivia, a intrat în slujba a doi bătrâni, cunoscuţi pentru ma¬rea lor austeritate, cărora li s-a dedicat cu multă dragoste şi ascultare deplină. La vârsta de paisprezece ani, a devenit călugăr şi a primit numele de Nichita. Doi ani mai târziu, a primit schima monahală. Prac¬tica sa ascetică era

necurmată şi aspră, fiind pătrunsă de iubire dumnezeiască şi bucurie cerească. Făcea lucrurile cele mai grele la schit cu zel şi entuziasm; 13 rugăciunea sa era însoţită de sute de mătănii în fiecare zi şi, în acelaşi timp, se dedica plin de însufleţire citirii cărţilor liturgice ale Bisericii: Sfânta Scriptură, Psaltirea şi cântările din timpul anului bisericesc. Curăţia inimii lui, ascultarea sa plină de bucurie şi zelul său fierbinte au făcut ca el să devină în scurtă vreme un vas al marilor daruri ale Duhului Sfânt. Un loc aparte printre aceste daruri ale harului îl ocupa cel al înainte-vederii sau clarviziunii. La vârsta de nouăsprezece ani, Nichita s-a îm¬bolnăvit grav şi a fost obligat să părăsească Sfântul Munte cu binecuvântarea Bătrânului său. S-a în¬tors la Evvia şi a intrat în Mănăstirea Sfântului Haralambie de la Levka. Un an mai târziu, în 1926, a fost hirotonit preot în biserica Sfântul Haralambie din oraşul Kimi, de către arhiepiscopul Sinaiului, Porfirie al III-lea, care i-a dat numele de Porfirie. La vârsta de 22 de ani, a devenit duhovnic şi părinte duhov¬nicesc, iar la scurtă vreme după aceea i-a fost acor¬dat titlul de arhimandrit. în 1940, în ajunul intrării Greciei în cel de-al Doilea Război Mondial, pronia dumnezeiască l-a adus pe Sfântul Porfirie să slujească oamenilor în suferinţă ca preot la Spitalul Policlinic din centrul 14 Atenei. Pentru sfântul Bătrân, care-şi dorea să se sacrifice pe sine pentru a-i mântui pe alţii, aceasta a constituit o binecuvântată menire, pe care a împlinit-o cu mult zel şi dragoste. A petrecut 33 de ani la Policlinica din Atena, dedicându-se celor bolnavi şi suferinzi. S-a aflat în scurtă vreme că era un bun povăţuitor duhovnicesc şi nenumărate suflete dis¬truse de durere şi întristare au venit la el să-şi verse lacrimile izvorâte din adâncul inimii. Prin rugăciune, pe care el o considera izvor de viaţă şi bucurie, Sfântul Porfirie se simţea una cu toţi. Pe toţi oamenii, fără deosebire, îi trata cu neţărmurită grijă şi înţelegere, nefăcând nicio distincţie între cei drepţi şi păcătoşi. Spunea că rugăciunea este făcută spre a te apropia de toate făpturile lui Dumnezeu cu dragoste, spre a vieţui în dragoste şi spre a face totul cu dragoste. Astfel, deşi trăia permanent în harul dumnezeiesc şi în comuniune cu sfinţii, el avea dragoste şi preo¬cupare faţă de toţi şi de toate. Avea un profund simţământ al sfinţeniei şi frumuseţii naturii, des¬luşind în ea amprenta dumnezeieştii creaţii. Toate lucrurile din jurul nostru, spunea el, sunt picături ale iubirii lui Dumnezeu. Cu profundă smerenie şi dezarmantă simplitate, Sfântul Porfirie revela, cu harul Sfântului Duh, 15 evenimente pierdute în negura timpului, precum şi lucruri din prezent şi viitor. Punea diagnostice medicale exacte, descria locuri pe care nu le vizitase niciodată şi evenimente la care nu fusese prezent, vedea în adâncurile pământului şi în tainiţele sufletului omenesc, ştia amănunte din viaţa oa-menilor pe care îi cunoştea şi pe care nu-i cunoştea, le citea cele mai ascunse gânduri, le descoperea ispitele şi sentimentele. Cu grijă şi smerenie, Sfântul prefăcea acest

extraordinar dar al clarviziunii în rugăciune, vindecare, mângâiere şi nădejde pentru cei întristaţi şi îndureraţi. Astfel, cu abne¬gaţie şi discreţie, deschidea pentru toţi o fereastră către veşnicie. în 1979, Sfântul Porfirie s-a mutat la Milesi, cu visul de a construi acolo o mănăstire, un atelier duhovnicesc, în care sufletele să se sfinţească şi să se cultive, slăvind neîncetat numele lui Dumnezeu. La început, a locuit într-o rulotă, în condiţii extrem de grele, şi mai târziu, într-o chilie goală, construită din blocuri de beton, unde a îndurat fără să se plângă numeroasele sale probleme de sănătate. în 1984, s-a mutat într-o aripă a mănăstirii aflată în construcţie, în ciuda faptului că era foarte bolnav şi orb, primea, îndruma, mângâia şi tămăduia în fiecare zi sute de 16 oameni veniţi din toată lumea să-i ceară sfatul şi rugăciunea. în ultimii ani ai vieţii sale pământeşti, Sfântul Porfirie a început să se pregătească de moarte. Sfânta sa trecere la cele veşnice s-a petrecut, exact aşa cum şi-a dorit, în mult iubita sa Kavsokalivia. Acolo, în taină şi în tăcere, tot aşa cum a şi trăit, şi-a dat sufletul Mirelui Hristos în dimineaţa zilei de 2 decembrie 1991. Ultimele cuvinte care s-au auzit din gura sa au fost cele din rugăciunea arhi-erească a Domnului, cuvinte pe care le îndrăgea nespus şi le repeta adesea: „Ca toţi să fie una.” Pe 27 noiembrie 2013, Sfântul Sinod al Patriarhiei Ecumenice l-a proclamat în mod oficial sfânt pe Bătrânul Porfirie din Kavsokalivia. Pomenirea lui se face la 2 decembrie. Hristos este plinătatea vieţii Hristos a înviat! Azi1 m-au vizitat la chilie câţiva fii duhovniceşti ai mei şi am cântat împreună de trei ori „Hristos a înviat”. Binecuvântarea pascală pe care le-am dat-o a fost: „Mă rog ca învierea Domnului nostru Iisus Hristos să nască în sufletele voastre orice simţământ nobil şi frumos. Şi să ne călăuzească pe toţi spre sfinţenie şi biruinţă asupra «omului nostru celui vechi», «dimpreună cu patimile şi poftele». [Gal 5, 24] Asta cere Domnul. De aceea ne rugăm ca învierea Lui să ne ajute, să ne dăruiască har spre a alunga şi a omorî «omul nostru cel vechi» [Ro 6, 6] şi a deveni vrednici de Biserica Sa. Ne rugăm aşadar ca Domnul să ne ajute. Cea mai mare minune pe care a săvârşit-o Hristos este învierea Sa. Să nu uităm asta niciodată. La mulţi ani!” 1 Aceasta s-a petrecut la Paştile anului ,90 18 Unul dintre ei a spus că în această zi toate se roagă pământul, cerul, stelele, florile înmiresmate, apele înspumate, privighetorile ce cântă, fluturii în zbor toate cântă „Hristos a înviat". Şi s-a însufleţit aşa de tare, încât a început să strige cu bucurie „Hristos a înviat!". Şi eu m-am entuziasmat în acelaşi chip în Sfântul Munte. Erau Paştile. Am urcat singur pe munte, la o înălţime de vreo opt sute de metri. Aveam Vechiul Testament la mine şi mă uitam la cerul albastru şi senin, la marea care se întindea la nesfârşit, la copaci, la păsări, la fluturi şi la toate frumuseţile naturii şi am strigat plin de entuziasm: „Hristos a înviat!” în timp ce strigam aşa, mi-am întins braţele înflăcărat şi ele au rămas aşa, în¬ţepenite. înnebunisem! Am

deschis un pic Vechiul Testament şi ochii mi-au căzut pe cuvintele din înţelepciunea lui Solomon: „O, Dumnezeul părinţilor mei şi Doamne al milei, Cel ce pe toate le-ai făcut cu cuvântul Tău, şi cu înţelepciunea Ta ai rânduit pe om să stă¬pânească peste zidirile făcute de Tine, şi să cârmu¬iască lumea cu cuviinţă şi cu dreptate, şi cu suflet drept să facă judecată, dă-mi mie înţelepciunea care stă aproape de tronul Tău, şi nu mă lepăda 19 dintre slujitorii Tăi. Căci robul Tău sunt eu şifiul roabei Tale, om slab şi cu viaţă scurtă, şi puţin destoinic să înţeleg judecata şi legile.” [Inţ. 9, 1-5] Am fost complet absorbit de aceste dumnezeieşti cuvinte... Lucrurile acestea să le căutaţi, lor să vă de¬dicaţi, umpleţi-vă de dorul fierbinte după ele. Fără să vă daţi seama, vă veţi îndrăgosti de Hristos. Hristos este capul Bisericii, iar noi, oamenii, noi, creştinii, suntem trupul. Apostolul Pavel spune: „Hristos este capul trupului, al Bisericii. ” [Col 1,18] Bise¬rica şi Hristos una sunt. Trupul nu poate trăi fără capul său. Trupul Bisericii este hrănit, sfinţit şi tră¬ieşte cu Hristos. El este Domnul, atotputernic, atotştiutor, omniprezent şi umplând toate, ajutorul, prietenul, fratele nostru: stâlpul şi temelia sigură a Bisericii. El e Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul, temelia totul. Fără Hristos, Biserica nu există. Hristos e Mirele; fiecare suflet e Mireasa. Hristos se revelează în acea unitate dintre dra¬gostea Lui şi noi înşine: Biserica. Eu singur nu sunt Biserica, ci numai împreună cu tine. Toţi laolaltă 20 suntem Biserica. Toţi suntem incluşi în Biserică. Toţi suntem una şi Hristos e capul. Un singur trup, un trup al lui Hristos: „ Voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare fiecare în parte.” [1 Cor 12, 27] Toţi suntem una pentru că Dumnezeu e Tatăl nostru şi El se află pretutindeni. Atunci când trăim aceasta, suntem în Biserică. Aceasta e dorinţa Domnului nostru pentru toţi membrii Bisericii, aşa cum e ea exprimată în marea Sa rugăciune ar¬hierească: „ca ei săfie una. ” [In 17, 11; 22] Dar aşa ceva nu se poate înţelege decât prin har. Trăim bucuria unităţii, a dragostei şi devenim una cu toţi. Nu e nimic mai măreţ! Important este ca noi să intrăm în Biserică să ne unim cu semenii noştri, cu bucuriile şi necazurile fiecăruia în parte, să le simţim ca fiind ale noastre, să ne rugăm pentru toţi, să ne îngrijim de mântuirea lor, să uităm de noi înşine, să facem totul pentru ei aşa cum a făcut Hristos pentru noi. în Biserică, devenim una cu fiecare suflet nefericit, chinuit şi păcătos. 21 Atunci când ne izolăm de ceilalţi, nu suntem creştini. Adevăraţi creştini suntem atunci când avem simţământul profund că suntem mădulare ale trupului mistic al lui Hristos, al Bisericii, într-o relaţie neştirbită de iubire când trăim uniţi în Hristos, adică atunci când trăim unitatea în Bise¬rica Sa, având conştiinţa că suntem una. De aceea Hristos se roagă Tatălui Său zicând „ca ei să fie una”. El repetă rugăciunea iar şi iar şi apostolii o accentuează pretutindeni. Acesta e aspectul cel mai profund, semnificaţia cea mai înaltă a Bisericii. Aici se află taina: ca toţi să fie uniţi ca o singură persoană

în Dumnezeu. Nu mai există o altă religie la fel. Nicio altă religie nu mai spune ceva de felul acesta. Au ele ceva de spus, dar nu taina asta, nu acest splendid element al tainei pe care Hristos ni-l cere şi ne spune că aşa trebuie să devenim, că El vrea să fim ai Săi. Suntem una chiar şi cu aceia care nu sunt apropiaţi de Biserică. Ei sunt depărtaţi de ea din pricina ignoranţei. Trebuie să ne rugăm ca Domnul să-i lumineze şi să-i schimbe, ca să poată veni şi ei la Hristos. Noi vedem lucrurile într-o lumină ome¬nească, ne mişcăm într-un alt plan şi ne închipuim 22 că-L iubim pe Hristos. însă Hristos, care „trimite ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi” [Mt 5, 45], ne spune: „Iubiţipe vrăjmaşii voştri.” [Mt 5, 44] Trebuie să ne rugăm ca să fim toţi uniţi, uniţi în Dumnezeu. Apoi, dacă vom trăi această rugăciune, vom dobândi rezultate corespunzătoare; vom fi toţi uniţi în dragoste. Pentru oamenii lui Dumnezeu nu există dis¬tanţe, chiar dacă se află la mii de kilometri depărtare unul de celălalt. Indiferent cât de departe ar fi se¬menii noştri, noi trebuie să le fim alături. Biserica este viaţa nouă în Hristos. în Biserică nu există moarte, nici iad. Sfântul Ioan Evanghelistul spune: „Dacă cineva va păzi cuvântul Meu, nu va gusta moartea în veac. ” [In 8, 52] Hristos a nimicit moartea. Oricine intră în Biserică se mântuieşte; devine veşnic. Viaţa este una, o continuitate neîn¬treruptă: nu există sfârşit, nu există moarte. Cine urmează poruncile lui Hristos nu moare nicicând. Moare trupeşte, mor patimile sale, iar începând cu viaţa aceasta, ajunge să trăiască în rai, în Biserica noastră şi, mai apoi, în veşnicie. Cu Hristos, moartea 23 devine puntea pe care o trecem într-o clipită pentru a continua să trăim în lumina neînserată. Din clipa în care am devenit monah, am crezut că moartea nu există. Aşa am simţit şi aşa simt tot timpul că sunt veşnic şi nemuritor. Ce minunat! în Biserică, ce deţine sfintele şi mântuitoarele taine, nu există disperare. Putem fi profund păcătoşi, însă ne spovedim, preotul citeşte rugăciunea de dezlegare, suntem iertaţi şi înaintăm spre nemurire, fără nelinişte şi fără teamă. închinându-te lui Dumnezeu, vieţuieşti în rai. Dacă-L cunoşti şi-L iubeşti pe Hristos, trăieşti în rai. Hristos e raiul. Raiul începe aici. Biserica e raiul pe pământ, tot aşa cum e raiul din ceruri. Acelaşi rai care e în ceruri este şi aici, pe pământ. Acolo toate sufletele sunt una, tot aşa cum Sfânta Treime este trei persoane, dar ele sunt unite şi sunt una. Principala noastră preocupare e să ne afierosim lui Hristos, să ne unim cu Biserica. Dacă intrăm în 24 dragostea lui Dumnezeu, intrăm în Biserică. Dacă nu intrăm în Biserică, dacă nu devenim una cu Bi-serica pământească aici şi acum, suntem în primejdie de a pierde şi Biserica cerească. Iar când spunem „cerească”, să nu ne închipuim că în viaţa de apoi vom găsi grădini cu flori, munţi, râuri şi păsări. Frumuseţile pământeşti acolo nu există; acolo e alt¬ceva, ceva foarte înalt. Dar pentru a ajunge la acest altceva, trebuie să trecem prin aceste imagini şi fru¬museţi pământeşti. Cine îl trăieşte pe Hristos devine una cu El, cu Biserica Lui. Trăieşte

o bucurie nebună. Viaţa aceasta e diferită de viaţa celorlalţi oameni. E bu¬curie, e lumină, e încântare, e înflăcărare. Aceasta e viaţa Bisericii, viaţa Evangheliei, împărăţia lui Dumnezeu. „împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul nostru.” [Lc 17, 21] Hristos se sălăşluieşte întru noi şi noi suntem întru El. Pentru a ne păstra unitatea, trebuie să ascultăm de Biserică, de episcopii săi. Când ascultăm de Bise¬rică, ascultăm de Hristos însuşi. Hristos doreşte ca 25 noi să devenim o singură turmă cu un singur păstor. [In 10,16] De asemenea, trebuie să acordăm atenţie as¬pectelor formale: să participăm la sfintele taine, mai ales la taina Sfintei împărtăşanii. în aceste lucruri se regăseşte ortodoxia. Hristos se oferă pe Sine Bisericii în sfintele taine şi mai ales în Sfânta împărtăşanie. Să ţinem la Biserică. S-o iubim cu ardoare. Să nu acceptăm ca reprezentanţii ei să fie criticaţi şi acuzaţi. în Sfântul Munte, spiritul în care am fost eu educat a fost unul ortodox, profund, sfânt şi liniştit fără conflicte, fără dispute şi fără critici aspre. Să nu le dăm crezare celor care acuză clerul. Chiar dacă vedem cu propriii noştri ochi un preot făcând ceva ce credem noi că nu este bine, să nu credem, nici să ne gândim la asta, nici să vorbim despre asta cu alţii. Acelaşi lucru e valabil pentru membrii laici ai Bisericii, pentru fiecare persoană. Noi toţi suntem Biserica. Cei care critică Biserica pentru greşelile reprezentanţilor săi cu aşa-zisul scop de a o ajuta să se îndrepte săvârşesc o mare 26 greşeală. Ei nu iubesc Biserica. Şi, nu mai este ne¬voie să spunem, nu-L iubesc nici pe Hristos. Iu¬bim Biserica atunci când cuprindem în rugăciunea noastră pe fiecare dintre membrii ei şi facem ceea ce a făcut Hristos când ne sacrificăm, când ve¬ghem în permanenţă şi facem totul la fel ca El, care, „ocărâtfiind, nu răspundea cu ocară şi, suferind, nu ameninţa”. [1 Pet 2, 23] Religia noastră e religia religiilor. Este rodul revelaţiei, religia cea adevărată, autentică. Celelalte religii sunt omeneşti, găunoase. Ele nu cunosc mă¬reţia Dumnezeului Treimic. Nu ştiu că ţinta noastră, menirea noastră e să devenim dumnezei după har, să ajungem la asemănare cu Dumnezeul Treimic, să devenim una cu El şi unul cu altul. Acestea sunt lucruri pe care celelalte religii nu le cunosc. Scopul ultim al religiei noastre e „ca toţi să fie una”. Aici îşi află desăvârşirea lucrarea lui Hristos. Religia noastră e iubire, e eros, e însufleţire, e nebunie, e dor după dumnezeire. Toate aceste lucruri se află înlăuntrul nostru. Sufletul nostru cere să le realizăm. 27 De fapt, religia creştină îi transformă pe oa¬meni şi-i vindecă. însă cea mai importantă con¬diţie prealabilă pentru ca cineva să recunoască şi să discearnă adevărul este smerenia. Egoismul întunecă mintea omului, îl zăpăceşte, îl duce la rătăcire, la erezie. Este important ca o persoană să înţeleagă adevărul. Dragostea, adorarea lui Dumnezeu, dorirea, unirea cu Dumnezeu şi cu Biserica reprezintă raiul pe pământ. Dacă dobândim harul dumnezeiesc, toate sunt uşoare, sunt o bucurie şi o binecuvântare de la Dumnezeu. Haide, găsiţi-mi o altă religie care-l face pe om

desăvârşit şi fericit! Ce păcat că nu pricepem această extraordinară calitate a reli¬giei noastre! Eu îmi deschid braţele şi mă rog pentru toţi oamenii. Când sunt pe cale să mă împărtăşesc, în timp ce stau în faţa Sfântului Potir, îmi deschid sufletul pentru a-l primi pe Domnul şi-mi plec capul, şi mă rog pentru voi, pentru acesta şi pentru acela, şi pentru întreaga Biserică. Şi voi ar trebui să faceţi la fel. 28 Nu există nimic mai înalt decât ceea ce se cheamă pocăinţă şi spovedanie. Această sfântă taină e prinosul dragostei lui Dumnezeu pentru omenire. în acest chip desăvârşit, o persoană e eliberată de rău. Ne ducem şi ne spovedim, şi simţim împăcarea noastră cu Dumnezeu; înlăuntrul nostru intră bu-curia şi vinovăţia dispare. în Biserica Ortodoxă nu există impas. Nu există impas pentru că există duhovnicul care are harul de a ierta. Mare lucru este să fii duhovnic. Pentru ca sufletul să se căiască, trebuie mai întâi să se trezească. în această trezire se petrece minunea pocăinţei. Aici îşi are omul rolul său. însă trezirea nu e ceva care depinde numai de om. De unul sin¬gur, omul nu e în stare de ea. Intervine Dumnezeu. Apoi vine harul dumnezeiesc. Fără har, o persoană nu se poate pocăi. Dragostea lui Dumnezeu face totul. El se poate folosi de ceva o boală sau altceva, depinde pentru a aduce pe cineva la pocăinţă. Aşadar pocăinţa se realizează prin harul dumnezeiesc. Noi facem doar o mişcare către Dumnezeu, iar mai departe intervine harul. 29 Pocăinţa este o chestiune foarte delicată. Ade¬vărata pocăinţă va aduce sfinţirea. Pocăinţa ne va sfinţi. Îi poţi vorbi duhovnicului tău exact aşa cum simţi, dar acest lucru nu e aşa de important ca faptul că, în timp ce se roagă, preotul priveşte în adâncul sufletului tău şi vede cum eşti, şi îţi transmite harul lui Dumnezeu. S-a dovedit că această privire înlă¬untrul sufletului este o iradiere spirituală, care te alină şi te tămăduieşte. Să nu vă închipuiţi că sunt raze naturale. Lucrurile acestea sunt adevărate. Toţi părinţii duhovniceşti au acest har şi, când se roagă, îl transmit asemenea unor conductori. De pildă, dacă vrem să dăm drumul la un calorifer electric în încăperea aceasta, atunci trebuie să luăm cablul şi să-l introducem în priză, altminteri n-o să meargă. De îndată ce cablul e introdus în priză, curentul trece prin el. Acestea sunt lucruri duhov¬niceşti care ţin de religia noastră. Putem vorbi despre cabluri, dar, în realitate, aceasta este „psih¬analiză dumnezeiască”. 30 Să nu ne întoarcem la păcatele pe care le-am mărturisit. Amintirea păcatelor e dăunătoare. Am cerut iertare? Atunci subiectul e închis. Dumnezeu iartă totul prin spovedanie. Nu trebuie să ne întoarcem şi să ne lăsăm prinşi în mrejele deznădejdii. Trebuie să fim slujitori smeriţi înaintea lui Dumnezeu şi să avem recunoştinţă pentru iertarea păcatelor noastre. Păcatul îl tulbură sufleteşte pe om. Tulburarea nu se risipeşte, indiferent ce-ai face. Numai lumina lui Hristos o spulberă. Hristos face primul pas, „veniţi la mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi...”. [Mt 11, 28] După aceea, primim această lumină de bu¬năvoie, pe

care o exprimăm prin dragostea noastră faţă de El, prin rugăciune şi prin sfintele taine. Hristos e bucurie, adevărata lumină, fericire. Hristos e nădejdea noastră. Relaţia noastră cu Hristos e dragoste, eros, pasiune, entuziasm, dor după dum¬nezeire. Hristos e totul. El e dragostea noastră. El e obiectul doririi noastre. Acest dor fierbinte după Hristos e o dragoste ce nu ne poate fi luată. Din ea 31 izvorăşte bucuria. Hristos însuşi e bucurie. E o bucurie care te preschimbă într-un alt om. E o ne-bunie duhovnicească, în Hristos. Acest vin duhov¬nicesc te îmbată întocmai ca cel mai curat vin. Deseori, nici osteneala, nici mătăniile, nici crucile noastre nu atrag harul lui Dumnezeu. Sunt taine. Cel mai important este să treci dincolo de aspectele formale şi să ajungi la miezul lucrurilor. Orice faci, trebuie să faci cu dragoste. Dragostea înţelege întotdeauna nevoia de a face sacrificii. Orice se săvârşeşte cu sila face ca sufletul să reacţio¬neze întotdeauna prin respingere. Dragostea atrage harul lui Dumnezeu. Când vine harul, atunci vin şi darurile Duhului Sfânt. „Rodul Duhului e iubirea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, face¬rea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea.” [Gal. 5, 22-23] Acestea sunt lucrurile pe care ar trebui să le aibă un suflet sănătos în Hristos. Postiţi cât puteţi, faceţi câte mătănii puteţi, participaţi la câte privegheri vreţi, dar faceţi totul cu bucurie. Să aveţi bucuria lui Hristos. E bucuria care durează pentru totdeauna, care aduce fericire veş¬nică. Bucuria Domnului nostru e cea care dăruieşte 32 seninătate încredinţată, desfătare netulburată şi fericire deplină. Bucuria bucuriilor, care depăşeşte orice bucurie. Hristos doreşte şi se bucură să răspândească bucurie, să umple inimile credincioşilor Săi de bucurie. Mă rog ca „bucuria voastră să fie deplină”. [In 16, 24; 1 în 1, 4] Hristos e raiul, copiii mei. Ce este raiul? Este Hristos. Raiul începe aici şi acum. Este exact la fel: cei care-l trăiesc pe Hristos aici pe pământ, trăiesc raiul. Este exact aşa cum vă spun. Da, e cât se poate de adevărat, credeţi-mă! Menirea noastră e să încer¬căm să găsim o cale de a intra în lumina lui Hristos. Important este să nu dăm atenţie tuturor formelor exterioare. Esenţa lucrurilor este ca noi să fim cu Hristos. Ca sufletul nostru să se trezească, să-L iu¬bească pe Hristos şi să se sfinţească. Să se abandoneze erosului dumnezeiesc. Astfel, ne va iubi şi El pe noi. Atunci bucuria nu ni se va mai putea lua. Asta e ceea ce vrea Hristos cel mai mult, să ne umple de bucurie, pentru că El este izvorul bucuriei. Această bucurie este un dar al lui Hristos. în această bucurie vom ajunge să-L cunoaştem pe 33 Hristos. Dacă-L iubim pe Hristos, toate lucrurile din viaţa noastră se vor schimba. Să nu-L iubim pentru a primi vreo recompensă, cum ar fi sănătatea. Să-L iubim mai degrabă din recunoştinţă, fără să ne gân-dim la nimic altceva decât la iubirea lui Dumnezeu. Nici n-ar trebui să ne rugăm cu vreun motiv ascuns şi să-I spunem lui Dumnezeu: „Fă-i lui cutărică bine ca să se apropie de Tine.” Nu e drept să-I ară¬tăm noi lui Dumnezeu ce şi cum să facă.

Cum să-I spunem noi lui Dumnezeu „fă-mă bine”? Ce-I putem noi spune Lui, care ştie totul? Dacă eşti îndrăgostit, poţi trăi în forfota din centrul oraşului şi să nu-ţi dai seama că te afli acolo. Nu vezi nici maşini, nici oameni, nici nimic altceva. Înlăuntrul tău, eşti cu persoana pe care o iubeşti. Pe ea o simţi, de ea te bucuri, ea te inspiră. Nu sunt aceste lucruri adevărate? Închipuie-ţi că persoana pe care o iubeşti este Hristos. Hristos e în mintea ta, Hristos e în inima ta, Hristos e în toată fiinţa ta, Hristos e pretutindeni. Avem un singur scop iubirea pentru Hristos, pentru Biserică, pentru aproapele nostru. Iubirea, 34 adorarea şi dorirea fierbinte a lui Dumnezeu, unirea cu Hristos şi cu Biserica e raiul pe pământ. Iubirea faţă de Hristos şi faţă de aproapele nostru, faţă de toţi, inclusiv faţă de vrăjmaşi. Creştinul este legat sufleteşte de toată lumea, vrea ca toţi să se mân¬tuiască, toţi să cunoască împărăţia lui Dumnezeu. Acesta e creştinismul: prin dragoste faţă de fratele nostru, să ajungem la dragoste pentru Dumnezeu, în măsura în care îl dorim, în măsura în care îl râv¬nim, în măsura în care suntem vrednici, harul dum¬nezeiesc vine prin fratele nostru. Când îl iubim pe fratele nostru, iubim Biserica şi deci pe Hristos. Şi noi suntem înăuntrul Bisericii. De aceea, când iu¬bim Biserica, ne iubim pe noi înşine. Să-L iubim pe Hristos şi singura noastră nădejde şi grijă să fie faţă de El. Să-L iubim pe Hristos doar gândindu-ne la El. Niciodată la noi. Să-L lăsăm să ne aşeze unde îi place Lui. Să-L lăsăm să ne dea ce voieşte. Să nu-L iubim pentru darurile Sale. E ego¬ist să spunem: „Hristos o să mă aşeze într-un loc frumos, pregătit de El, aşa cum spune Evanghelia: «În casa Tatălui meu multe locaşuri sunt... 35 ca acolo unde sunt Eu să fiţi şi voi.»” [In, 14, 2-3] Ar fi mai bine să spunem aşa: „Hristoase al meu, orice voieşte iubirea Ta pentru mine e de ajuns să trăiesc în dragostea Ta.” încerc să mă dăruiesc în întregime iubirii şi ado¬rării lui Dumnezeu. Am conştiinţa păcătoşeniei mele, dar trăiesc cu nădejdea. E rău să deznădăjduieşti, pentru că cineva care deznădăjduieşte se înrăieşte şi îşi pierde voinţa şi puterea. Cineva care are nădejde, dimpotrivă, merge înainte. Fiindcă simte că e sărac, încearcă să se îmbogăţească. Ce face un om sărac? Dacă e isteţ, încearcă să găsească o cale de a se îmbogăţi. Asta e ceea ce mă preocupă. Încerc să găsesc căi de a-L iubi pe Hristos. Iubirea asta nu se satură niciodată. Oricât de mult L-ai iubi pe Hristos, te gândeşti mereu că nu-L iubeşti şi îţi doreşti cu atât mai mult să-L iubeşti. şi fără să-ţi dai seama, urci din ce în ce mai mult! Când îl afli pe Hristos, eşti mulţumit, nu mai doreşti nimic altceva, găseşti pacea. Devii o altă persoană. Trăieşti pretutindeni, oriunde se află Hristos. Trăieşti în stele, în nemărginire, în rai cu îngerii, cu sfinţii, pe pământ cu oamenii, cu plantele, cu animalele, cu toţi şi toate. Unde este dragoste 36 pentru Hristos, singurătatea dispare. Eşti împăcat, vesel, împlinit. Nu mai este nici melancolie, nici boală, nici apăsare, nici anxietate, nici depresie, nici iad. Hristos e în toate gândurile tale, în toate faptele

tale. Ai harul şi poţi îndura totul pentru Hristos. Poţi chiar să suferi pe nedrept. L-ai ales pe Hristos ca să nu suferi? Ce spune Sfântul Pavel? „Mă bucur în suferinţele mele.” [Col 1, 24] Aceasta e religia noastră: ca sufletul nostru să se trezească şi să-L iubească pe Hristos şi să se sfinţească, să se dăruiască erosului dumnezeiesc. Astfel, şi El îl va iubi. Cel mai bun medicament e să te dedici adorării lui Hristos. Totul se vindecă. Totul funcţionează normal. Iubirea lui Dumnezeu transformă totul: sfinţeşte, îmbunătăţeşte şi schimbă firea tuturor lucrurilor. Sufletul nostru va afla mare mângâiere când vom avea dor de Domnul. Atunci n-o să ne mai preocupe lucrurile mărunte de fiecare zi, ci lucrurile înalte, duhovniceşti. Vom trăi în lumea duhovnicească. Când trăieşti în ea, trăieşti în lumea în care sufletul tău îşi află desfătarea şi după care tânjeşte. 37 Asta nu înseamnă că eşti indiferent faţă de alţii. Doreşti ca toţi să afle mântuirea, lumina, sfinţirea şi toţi să intre în Biserică. Hristos e culmea doririlor; nu există nimic mai înalt. Toate lucrurile perceptibile duc la îndestulare, însă cu Dumnezeu nu există îndestulare. El este totul. Dumnezeu este culmea doririlor. Nicio altă bucurie, nicio altă frumuseţe, nimic altceva nu poate rivaliza cu El. Ce e mai înalt decât Preaînaltul? Dragostea pentru Hristos e altceva. E fără sfârşit, nu are saţ. Dă viaţă, dă putere, dă sănătate; dă, dă şi iar dă. şi cu cât dă mai mult, cu atât omul vrea mai mult să se îndrăgostească. Dimpotrivă, iubirea şi patima lumească pot fi distrugătoare şi pot chiar să-l înnebunească pe om. Când îl iubim pe Hristos, toate celelalte iubiri scad. Celelalte iubiri au un punct de saţietate. Iubirea lui Hristos nu are punct de saţietate. Iubirea trupească are un punct de saţietate. După aceea, pot apărea gelozia şi nemul¬ţumirea şi se poate ajunge chiar la crimă. Iubirea în Hristos nu cunoaşte stricăciune. Iubirea lumească ţine o vreme şi se stinge treptat, în timp ce iubirea 38 dumnezeiască creşte şi se adânceşte continuu. Orice alt fel de iubire îl poate duce pe om la dez¬nădejde. Erosul dumnezeiesc însă ne înalţă în sfera lui Dumnezeu; ne dă seninătate, bucurie şi ple¬nitudine. Într-un singur moment saţietatea încetează: atunci când cineva e unit cu Hristos. Iubeşte şi iar iubeşte şi, cu cât iubeşte mai mult, cu atât îşi dă mai bine seama că doreşte să iubească încă şi mai mult. înţelege că n-a ajuns la unire, că nu s-a abandonat pe sine iubirii lui Dumnezeu. Are mereu înclinaţia şi dorul plin de bucurie de a ajunge la Hristos, cul¬mea doririlor. Posteşte, face mătănii, se roagă încă şi mai fierbinte, şi totuşi nu e mulţumit niciodată. Nu-şi dă seama că se află deja în posesia acestei iubiri. Nu simte că ceea ce doreşte îl umple deja, că a primit ce dorea, că trăieşte acel lucru. Toţi asceţii tânjesc după acest eros dumnezeiesc. Sunt ameţiţi de beţie dumnezeiască. Cu această beţie dumnezeiască, trupul poate îmbătrâni şi muri, dar duhul întinereşte şi înfloreşte. 39 Cel care iubeşte puţin dăruieşte puţin. Cel care iubeşte mai mult dăruieşte mai mult. Iar cel care iubeşte peste măsură, ce are de

dăruit? Se dăruie pe sine însuşi! Când îl iubeşti pe Hristos, în ciuda tuturor slă¬biciunilor tale şi a conştiinţei că le ai, eşti încredinţat că ai biruit moartea, pentru că eşti în comuniune cu iubirea lui Hristos. Acestea sunt lucrurile pentru care mă lupt domnul să mă miluiască! Acestea sunt lucrurile cărora mă afierosesc zi şi noapte. Aşa se întâmplă atunci când îl iubeşti pe Hristos vrei să suferi pentru Hristos. Cu cât te dăruieşti mai mult iubirii lui Hristos, cu atât mai mult vrei să te dăruieşti. Trebuie să-L iubim cu tot sufletul nostru, cu toată inima, tăria, puterea şi cugetul nostru. Trebuie să ne alipim ini-ma noastră de dragostea Lui şi să fim uniţi cu El. Asta cere Domnul, nu pentru Sine, din egoism, ci pentru noi, pentru a ne putea dărui totul bucurie şi fericire. 40 Pe Hristos ar trebui să-l privim ca pe prietenul nostru. El este prietenul nostru. Singur mărturiseşte aceasta când spune „voi sunteţi prietenii mei...”. [In 15,14] Să tindem spre El şi să ne apropiem de El ca de un prieten. Cădem? Păcătuim? Să alergăm la El cu simplitate, dragoste şi încredere nu cu teama că ne va pedepsi, ci cu încrederea care vine din senti¬mentul că eşti cu un prieten. îi putem spune: ‚Am greşit, iartă-mă.” în acelaşi timp însă, să avem sentimentul că El ne iubeşte şi că ne primeşte cu blândeţe şi iubire şi ne iartă. Păcatul nu trebuie să ne despartă de Hristos. Atunci când credem că El ne iubeşte şi noi îl iubim, nu ne simţim străini şi depărtaţi de El, chiar dacă păcătuim. Am câştigat dragostea Lui şi, indiferent cum ne-am purta, ştim că El ne iubeşte. Dacă-L iubim pe Hristos cu adevărat, nu ne te¬mem că vom pierde legătura cu El. în acest caz sunt valabile cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul ori strâmtorarea... căci sunt încredinţat că nici moar¬tea, nici viaţa... nici înălţimea, nici adâncul... nu vor putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru.” 41 [I Ro 8, 35; 38-39]. Relaţia sufletului cu Dumnezeu este una superioară, unică, pe care nimic n-o poate rupe şi pe care nimic n-o poate ameninţa ori zgudui. Totul îşi are sensul, timpul şi locul său. Ideea de frică e bună în fazele de început. Este pentru începători, pentru cei în care trăieşte mai departe firea noastră ancestrală căzută. începătorul, a cărui sensibilitate încă nu s-a ascuţit, se abţine de la rău datorită fricii. şi frica e necesară, de vreme ce suntem oameni din carne şi sânge, legaţi de cele pământeşti. Dar acesta e un stadiu inferior al relaţiei cu dumnezeirea. Noi gândim neguţătoreşte ca să câştigăm raiul sau să scăpăm de iad. însă dacă 42 cercetăm mai bine problema, vedem că sun¬tem mânaţi de interes. Mie nu-mi place asta. Atunci când cineva progresează şi intră în iubirea lui Dumnezeu, ce nevoie mai are el să se teamă? Orice ar face, el face din iubire, şi asta are o valoare infinit mai mare. Căci a deveni cineva bun din frică de Dumnezeu, şi nu din iubire, nu are aşa o mare valoare. 43 Să ne rugăm ca Dumnezeu să ne îngăduie să vedem faţa Domnului, chiar şi aici, cât suntem pe pământ. Aţintiţi-vă

privirea fără şovăire în sus, spre Hristos. Deveniţi apropiaţii lui Hristos. Conlucraţi cu Hristos. Trăiţi cu Hristos. Respiraţi cu Hristos. Suferiţi cu Hristos. Bucuraţi-vă cu Hristos. Hristos să fie totul pentru voi. Sufletul vostru să tânjească după Mirele său şi să strige: „Pe Tine, Mirele meu, Te iubesc...”1 Hristos este Mirele, El este Tatăl, El este totul. Nu e nimic mai înalt în viaţă decât dragostea pentru Hristos. Orice dorim, găsim în Hristos. Hristos este totul: toată bucuria, toată veselia, raiul întreg. Atunci când îl avem pe Hristos înlăuntrul nostru, avem toată măreţia. Sufletul îndrăgostit de Hristos e întotdeauna bucuros şi fericit, indiferent câtă durere şi cât sacrificiu l-ar costa asta. Nimeni nu poate tăgădui faptul că Hristos este plinătatea vieţii. Cei care neagă acest adevăr sunt bolnavi sufleteşte şi stăpâniţi de un duh rău. Ei 1 Cuvinte din obişnuitul apolytikion (tropar n. red.) cântat la pomenirea muceniţelor. 44 tăgăduiesc ceea ce le lipseşte. Astfel, diavolul află Sufletul lor pustiu şi intră în el. Şi, precum un copil este profund traumatizat dacă e lipsit de tată şi de mamă în viaţa sa, tot astfel, ba încă şi mai tare este traumatizată persoana lipsită de Hristos şi de Sfânta Lui Maică. Sufletul creştinului trebuie să fie delicat şi sensibil, să aibă sensibilitate şi aripi, să fie mereu în zbor şi să trăiască în vise, să zboare în nemărginire, printre stele, înconjurat de măreţia lui Dumnezeu, înconjurat de tăcere. Cine vrea să devină creştin trebuie să devină mai întâi poet. Asta e! Trebuie să suferi. Trebuie să iubeşti şi să suferi să suferi pentru cel pe care-l iubeşti. Iubirea se osteneşte pentru cel iubit. Aleargă toată noaptea; rămâne trează; îşi însângerează picioarele ca să-l întâlnească pe iubitul ei. Face sacrificii şi ignoră toate obsta¬colele, ameninţările şi greutăţile de dragul celui iubit. Iubirea faţă de Hristos este ceva şi mai înalt, infinit mai înalt. Atunci când îl iubeşti pe Hristos, te străduieşti, dar în străduinţe binecuvântate. Suferi, dar cu 45 bucurie. Faci mătănii şi te rogi, pentru că îţi doreşti aceste lucruri cu înfocare dumnezeiască. Ele sunt în acelaşi timp durere şi dor, patimă şi alean, şi înflă¬cărare, şi bucurie, şi dragoste. Mătăniile şi privegherile şi postul sunt străduinţe făcute pentru Cel Iubit, străduinţe făcute pentru a-L trăi pe Hristos. Dar această străduinţă nu e făcută prin constrângere; nu protestezi şi nu te răzvrăteşti. Ceea ce faci prin constrângere este foarte dăunător atât pentru tine, cât şi pentru lucrul pe care-l faci. Forţarea şi con¬strângerea nasc împotrivire. Străduinţa pentru Hristos, adevărata dorire a lui Hristos înseamnă dragoste, jertfă şi nimicire a sinelui. Aşa a simţit şi David: „Sufletul meu tânjeşte şi se sfârşeşte după curţile Domnului.” [Ps 83, 2] Sufletul meu tânjeşte cu dor şi se topeşte din dragoste de Dumnezeu. Pentru noi este uşor să facem ceea ce voieşte Dumnezeu. Nu doar uşor, ci extrem de uşor. E suficient ca noi să punem început. Când punem început pentru a primi dumnezeirea, devenim vrednici de Dumnezeu, ca Hristos să se pogoare în noi. Şi dacă se pogoară în noi, Hristos ne dăruieşte

libertate. Unde să găseşti cuvinte care să descrie aceste taine! Tot secretul e dragostea, dragostea fierbinte pentru Hristos, erosul, abandonarea în lumea duhului. Nu simţi singurătate sau altceva de acest fel. Trăieşti în altă lume, într-un loc în care sufletul se bucură, unde este vesel şi unde nu se satură nicicând. Hristos stă la uşa sufletului nostru şi bate să-I deschidem, dar nu intră. Nu vrea să încalce libertatea pe care El însuşi ne-a dăruit-o. în Apocalipsă, se spune asta în atâtea cuvinte: „Iată, stau la uşă şi bat. Dacă cineva îmi va auzi glasul şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine. [Ap 3, 20] Hristos este cuviincios. El stă la uşa sufletului nostru şi bate încetişor. Dacă-I vom deschide, El va intra şi ne va dărui totul pe El însuşi - în taină şi-n linişte. Omul caută bucuria şi fericirea în rai. Caută ceea ce-i veşnic, departe de toţi şi de toate. Caută bucuria în Dumnezeu. Dumnezeu este o taină. Este linişte. Este infinit. Este totul. Oricine are înclinaţia aceasta a sufletului spre rai. Toţi oamenii caută ceva dumnezeiesc. Toate fiinţele se întorc spre El, chiar dacă inconştient. 46 întoarceţi-vă mintea spre El în permanenţă, învăţaţi să iubiţi rugăciunea, convorbirea intimă cu Dumnezeu. Ceea ce contează cel mai mult este iubirea, iubirea fierbinte faţă de Domnul, faţă de Mirele Hristos. Deveniţi vrednici de iubirea lui Hristos. Pentru a nu trăi în întuneric, acţionaţi comutatorul rugăciunii pentru ca lumina dumnezeiască să vă inunde sufletul. Hristos va apărea în străfun¬durile fiinţei voastre. Acolo, în cea mai lăuntrică, cea mai adâncă parte a sa, se află împărăţia lui Dumnezeu. „împărăţia lui Dumnezeu se află înlă¬untrul vostru...” [Lc 17, 21] Rugăciunea este săvârşită doar cu ajutorul Du¬hului Sfânt. El învaţă sufletul să se roage. „Căci noi nu ştim pentru ce să ne rugăm cum ar trebui, ci Duhul însuşi mijloceşte pentru noi cu suspine negrăite. ” [Ro 8, 26] Nu e necesar ca noi să facem vreun efort. Trebuie să ne adresăm lui Dumnezeu în felul unui slujitor smerit, cu voce rugătoare şi cu stăruinţă. Atunci rugăciunea noastră va fi bineplăcută lui Dumnezeu. Să stăm cu evlavie înaintea Crucii lui Hristos şi să zicem: „DoamneIisuseHristoase, miluieşte-mă.”Asta spune totul. 47 Domnul însuşi ne va învăţa cum să ne rugăm. N -o să învăţăm singuri să ne rugăm şi nici n-o să ne înveţe altcineva. Să nu ne spunem „am făcut atâtea şi atâtea mătănii, aşa că acum am dobândit harul”, ci mai degrabă să ne rugăm stăruitor ca lumina desă¬vârşită a cunoaşterii dumnezeieşti să strălucească întru noi şi să ne deschidă ochii duhovniceşti ca să putem înţelege cuvintele Sale dumnezeieşti. în acest fel, fără să ne dăm seama, îl iubim pe Dumnezeu fără contorsiuni, fără trudă şi luptă. Ce e greu pentru om e uşor pentru Dumnezeu. îl vom iubi pe Dumnezeu imediat când harul ne va adumbri. Dacă-L vom iubi foarte mult pe Hristos, rugăciunea se va rosti de la sine. Hristos va fi permanent în mintea şi în inima noastră. Dragostea faţă de Dumnezeu este una superioară când este exprimată drept recunoştinţă. E necesar să iubim nu din obligaţie, ci la

fel cum e necesar să mâncăm. Deseori ne apropiem de Dumnezeu din nevoia de a ne sprijini de El pentru că nu aflăm nicio odihnă în lucrurile care ne înconjoară şi ne simţim părăsiţi. 48 Când mintea se mişcă în rugăciune, harul dumnezeiesc vine cât ai clipi. Atunci, omul se umple de har şi vede totul cu alţi ochi. Lucrul cel mai important este să iubim pe Hristos, rugăciunea şi cugetarea la cuvintele Sale. în rugăciune, efortul omenesc reprezintă doar o părticică mică de tot. Harul dumnezeiesc ne învaţă care ne e datoria. Pentru a atrage acest har, avem nevoie de iubire şi de dor. Harul dumnezeiesc necesită eros dumne¬zeiesc. Dragostea e suficientă spre a ne aduce într-o stare a minţii potrivită pentru rugăciune. Hristos va veni singur şi se va pogorî în sufletul nostru atâta vreme câtva găsi nişte lucruri care să-i fie bineplăcute: bună intenţie, smerenie şi dragoste. Fără aceste lucruri, nu ne putem ruga cu cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Pentru ca Hristos să intre întru noi când îl che¬măm spunând cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase", inima noastră trebuie să fie curată şi liberă de orice obstacol. Trebuie să fie golită de ură, egoism şi răutate. Noi trebuie să-L iubim şi El trebuie să ne iubească. Dacă însă inima noastră adăposteşte unele 49 gânduri de osândire sau duşmănie, tot mai putem face ceva. Secretul este să cerem iertare sau să ne spovedim unui duhovnic. Dar pentru asta, bine¬înţeles, aşa cum am spus, este nevoie de smerenie. Dacă pui în practică cuvintele lui Dumnezeu şi nu eşti tulburat de mustrări de conştiinţă, dacă eşti liniştit şi săvârşeşti fapte bune, intri în mod firesc în starea de rugăciune fără să-ţi dai seama. Atunci pur şi simplu aştepţi răbdător până vine harul. De fiecare dată când ţi se întâmplă ceva, învinovăţeşte-te pe tine însuţi. Roagă-te cu smerenie şi nu căuta să te îndreptăţeşti. Dacă, de pildă, te tre¬zeşti că eşti duşmănit, roagă-te cu dragoste ca să reverşi dragoste peste duşmănie. Dacă eşti defăimat, roagă-te şi ai grijă, pentru că „sunetulşoaptelor nu va fi ascuns". [Înţ 1,10] Cel mai mic murmur împotriva aproapelui tău îţi vatămă sufletul, şi nu mai eşti în stare să te rogi. Când Duhul Sfânt află sufletul în starea aceasta, nu îndrăzneşte să se apropie. Rugăciunile noastre nu sunt auzite pentru că nu suntem vrednici. Trebuie să devii vrednic ca să te rogi. Nu suntem vrednici fiindcă nu-l iubim pe 50 aproapele nostru ca pe noi înşine. Aşa spune Hristos însuşi: „Dacă-ţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă-ţi darul acolo, înaintea altarului, şi du-te mai întâi să te împaci cu fratele tău şi apoi vino şi adu-ţi darul. " [Mt 5, 23-24] Du-te mai întâi şi împacă-te cu fratele tău, şi primeşte iertare pentru a deveni vrednic. Dacă nu vei face asta, nu te vei putea ruga. Dacă nu eşti vrednic, nu poţi face nimic. Abia după ce ţi-ai pus ordine în toate treburile nerezolvate şi te-ai pregătit, îţi poţi aduce darul tău. Rugăciune, pocăinţă, milostenie: daţi cel puţin un pahar cu apă dacă nu aveţi bani. Se poate să ştiţi că, cu cât te sfinţeşti mai mult, cu atât rugăciunile îţi sunt

ascultate mai mult. Nu trebuie să-L şantajăm pe Dumnezeu cu rugăciunile noastre. Nu trebuie să-I cerem lui Dumnezeu să ne scape de ceva, de pildă, de vreo boală, sau să ne rezolve problemele, ci ar trebui să-I cerem putere şi sprijin pentru a îndura ceea ce trebuie să îndurăm. aşa cum El bate cu multă discreţie la uşa sufletului nostru, tot astfel şi noi trebuie 51 să-i cerem cu multă discreţie ceea ce dorim şi, da¬că Domnul nu răspunde, să încetăm să mai cerem. Atunci când Dumnezeu nu ne dă ceva ce noi îi cerem insistent, are El motivele Lui. şi Dumnezeu are „secretele” Sale. De vreme ce credem în pur¬tarea Lui de grijă, de vreme ce credem că El ştie totul despre viaţa noastră şi că ne vrea întotdeauna binele, de ce să nu avem încredere în El? Iar dacă noi uităm, Domnul nu uită niciodată; şi dacă e spre binele nostru, ne va da ceea ce îi cerem atunci când îi cerem. în rugăciunea noastră, trebuie să cerem doar mântuirea sufletului nostru. N-a spus oare Domnul: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu, şi toate acestea se vor adăuga vouă”? [Mt 6, 33; Lc 12, 31] Uşor, fără cea mai mică dificultate, Hristos ne poate da ceea ce vrem. Şi ţineţi minte secretul. Secretul este să nu ne gândim deloc să-i cerem un lucru anume. Secretul este să cereţi să fiţi uniţi cu Hristos cu totală lepădare de sine, fără a spune „dă-mi asta” ori „dă-mi aia”. E suficient să spuneţi: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă.” Pe Dumnezeu nu trebuie să-l informăm noi despre diversele noastre nevoi. El le ştie mult mai bine ca noi şi ne dăruieşte 52 dragostea Sa. Important este ca noi să răspundem la această dragoste cu rugăciune şi cu păzirea poruncilor Lui. Trebuie să cerem să se facă voia lui Dumnezeu. Aceasta este cu adevărat în interesul nostru şi este cel mai sigur lucru pentru noi şi pentru cei pentru care ne rugăm. Hristos ne va da totul din belşug. Când există şi cea mai mică urmă de egoism, nu se întâmplă nimic. Deci aşa ar trebui să duceţi lupta voastră duhov¬nicească: simplu, cu blândeţe, fără silă. Simplitatea şi blândeţea reprezintă un mod foarte cucernic de viaţă duhovnicească, dar nu poţi învăţa asta într-o manieră exterioară. Trebuie să izvorască în chip tainic din tine însuţi, astfel încât sufletul tău să adopte acest mod de viaţă cu ajutorul harului lui Dumnezeu. De foarte multe ori însă, în ciuda do¬rinţei noastre de a dobândi această simplitate, vrăj¬maşul nostru îşi dă seama de acest lucru şi ne împiedică. Puneţi în practică următorul sfat: „Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta. ” [Mt 6, 3] Atunci când doreşti ceva şi încerci să-L forţezi pe Dumnezeu, nu se întâmplă nimic. Se va întâmpla „într-o zi când nu te aştepţi şi într-un ceas pe care nu-l 53 cunoşti. ” [Cf. Mt 24,50; Lc 12,46] în aceasta rezidă taina. Nu pot să v-o explic... Când pierdeţi harul dumnezeiesc, să nu faceţi nimic. Continuaţi-vă viaţa şi lupta voastră simplu şi firesc până ce, fără zbucium, vă veţi umple iarăşi de dragoste şi dor de Hristos. Şi apoi totul va fi bine. Apoi harul vă va umple şi vă va aduce bucurie. Unul dintre secrete este să fiţi aflaţi în toiul dumnezeieştilor slujbe.

Abandonaţi-vă acestora, şi harul lui Dumnezeu vă va adumbri în chip tainic. îndeletniciţi-vă cu imnuri de laudă, cu canoanele poetice, cu adorarea lui Dumnezeu şi cu erosul dum¬nezeiesc. Toate cărţile sfinte ale Bisericii noastre octoihul, Ceaslovul, Psaltirea, Mineiele cuprind cuvinte sfinte, duioase adresate lui Hristos. Citiţi-le cu bucurie, dragoste şi însufleţire. Când vă dedicaţi acestei strădanii cu dorinţă fierbinte, sufletul vostru se sfinţeşte într-un chip blând, tainic, fără ca măcar să vă daţi seama de asta. De aceea vreau să vă dedicaţi mai mult stu¬dierii Vechiului şi Noului Testament, imnurilor şi 54 canoanelor poetice. Citiţi-i pe Părinţii Bisericii cu acelaşi zel cu care citiţi imnurile şi canoanele poetice, dar mai înainte de toate citiţi Sfânta Scriptură. Citiţi Evanghelia şi Vechiul Testament. Acesta e tezaurul, pentru că toţi Sfinţii Părinţi din această bogăţie s-au hrănit. Ea este izvorul şi temelia. E ceva inepuizabil, de care nu vă veţi putea sătura ni¬ciodată. Veţi simţi cu siguranţă şi voi ceea ce spune Psalmistul: „Cuvintele Tale sunt mai dulci ca mierea în gura mea. ”[Ps 118, 103] Nu spune „ca mierea”, ci „mai dulci ca mierea în gura mea”, pentru a arăta dul¬ceaţa neasemuită a cuvintelor lui Dumnezeu. Religia noastră este desăvârşit şi temeinic ză¬mislită. Ceea ce este simplu este şi cel mai de preţ. Prin urmare, în viaţa voastră duhovnicească, luptaţi-vă zi de zi cu simplitate, liniştit, fără silă. Sufletul se sfinţeşte şi se curăţeşte prin studiul cuvintelor Sfinţilor Părinţi, prin memorarea psalmilor şi a unor pasaje din Sfânta Scriptură, prin cântarea imnurilor şi prin repetarea rugăciunii lui Iisus. Sfinţii Părinţi folosesc drept cea mai eficientă rugăciune această propoziţie scurtă: „Doamne Iisuse 55 Hristoase, miluieşte-mă.” Această rugăciune repre¬zintă cheia vieţii duhovniceşti. Este o rugăciune ce nu poate fi învăţată nici din cărţi, nici de la părinţii duhovniceşti, nici de la nimeni altcineva. Singurul învăţător este harul dumnezeiesc. Numai Duhul Sfânt, numai harul lui Dumnezeu poate inspira rugăciunea lui Iisus. Să repeţi cuvintele nu e greu, însă nu te poţi ruga cum trebuie pentru că firea ta cea veche, căzută refuză acest lucru. Dacă nu vei intra în atmosfera harului, nu vei fi în stare să spui rugăciunea. De îndată ce auzi un cuvânt de ocară, te întristezi? şi de îndată ce auzi ceva măgulitor, te bucuri? Asta dovedeşte că nu eşti pregătit, că încă nu ai ceea ce trebuie. Pentru ca harul să vină la tine trebuie să dobândeşti în prealabil iubirea şi smerenia. Altminteri, apar refuzul şi respingerea. Pentru a intra în această „stare a minţii”, începe cu ascultarea. Trebuie să te supui mai întâi ascultării ca să vină smerenia. Când vede smerenie, Domnul trimite harul dumnezeiesc şi apoi rugăciunea vine de la sine, fără niciun efort. Dacă nu faci ascultare şi nu ai smerenie, rugăciunea nu vine şi există primejdia de a cădea în eroare şi înşelare. 56 Pregătiţi-vă treptat, uşurel şi repetaţi rugăciunea în minte. Ce este în mintea noastră este şi în inima noastră. Când vine harul, când vine iubirea, rostiţi numele „Hristos”, şi mintea şi

inima vă sunt inundate. Această dragoste, acest dor are şi el anumite trepte. Atunci când trăieşti dragostea aceasta, doreşti să dobândeşti lucruri duhovniceşti nu numai când eşti treaz, ci chiar şi-n vis vezi aceleaşi lucruri. Doreşti să faci totul stăpânit fiind de această dragoste, să te mişti în această dragoste. Doreşti să începi o nevoinţă, fiecare nevoinţă, din dragoste de Dumnezeu. Simţi dragoste şi recunoştinţă faţă de Dumnezeu, fără a avea în minte să dobândeşti nimic special. Ceea ce contează este să repeţi rugăciunea lui Iisus cu sensibilitate, cu dragoste, cu dor şi atunci n-o să ţi se pară deloc o corvoadă. E ca şi când spui „mama” ori „tata” şi simţi o desăvârşită mângâiere. La rugăciune nu se ajunge cu sila. Nu vă spuneţi „am să mă lupt din răsputeri pentru a dobândi rugă¬ciunea şi a intra în rai”. Nu vă gândiţi că veţi fi răs¬plătiţi însutit în rai. Rugaţi-vă fără a vă face socoteli, fără motive ascunse, nu pentru a dobândi ceva. Şi de faci o mie de mătănii pentru a dobândi intrarea în rai, ele n-au nicio valoare. Fă mătănii din dragoste, 57 iar dacă Dumnezeu va dori să te trimită în iad, să facă precum voieşte. Asta înseamnă lepădare de sine. Nu are niciun rost să faci o sută de mătănii dacă ele te lasă rece. Fă mai bine douăzeci ori cincisprezece, dar cu râvnă şi dragoste pentru Domnul şi potrivit poruncilor Sale. în acest chip, patimile noastre slăbesc treptat, păcatele se micşo¬rează şi, uşurel, fără sforţare, intrăm în rugăciune. Dacă eşti gol ceea ce înseamnă că eşti lipsit de iubire oricâte mătănii faci şi oricât te rogi, nimic nu dobândeşti. Iar atunci când, dintr-un anume motiv, intri într-o stare de pocăinţă, nu pierde ocazia de a spune rugăciunea lui Iisus, care astfel, treptat, devine o a doua natură. Când înaintezi, nu auzi în minte rugăciunea, ci altceva. Este ceva ce simţi înlăuntrul tău, dar fără a face niciun efort. Acel „ceva” este harul dumnezeiesc pe care ţi-l dăruieşte Hristos. Rugăciunea inimii este făcută doar de către cineva care a atras harul lui Dumnezeu. Nu trebuie făcută cu gândul - „o s-o învăţ eu, o s-o fac eu, o s-o dobândesc eu” pentru că, în acest fel, putem ajunge 58 la egoism şi mândrie. Nu se cer numai experienţă şi dorinţă sinceră, ci şi înţelepciune, grijă şi prudenţă, pentru ca rugăciunea noastră să fie curată şi plăcută lui Dumnezeu. Un singur gând ademenitor - „dar eu chiar am progresat” de pildă strică totul. De ce să ne mândrim? Nu avem nimic care să fie al nostru. Acestea sunt lucruri foarte delicate. Rugăciunea trebuie să fie lăuntrică, spusă cu mintea, nu cu buzele, pentru ca atenţia să nu fie distrasă, iar mintea să nu fugă încoace şi încolo. Să-L aducem pe Hristos în mintea noastră fără sforţare, repetând foarte uşor „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”. Nu vă gândiţi la nimic altceva decât la aceste cuvinte: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă.” La nimic altceva. La ab-solut nimic. Liniştit, cu ochii deschişi, astfel încât să nu fiţi în primejdie de a cădea în înşelări şi fantasme, cu atenţie şi dăruire, îndreptaţi-vă gândul către Hristos. Repetaţi rugăciunea fără sforţare şi nu continuu, ci numai atunci când există

dispoziţie şi atmosferă de pocăinţă, care este un dar al harului dumnezeiesc. Fără har, cădeţi într-o stare de autohipnoză şi puteţi sfârşi prin a vedea lumini, a avea halucinaţii şi a vă pierde minţile. 59 Rugăciunea nu trebuie să fie o corvoadă. Silirea poate să provoace împotrivire înlăuntrul nostru şi să fie vătămătoare. Puteţi spune rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă” domol, fără efort şi fără contorsiuni, oriunde se întâmplă să vă aflaţi pe un taburet, pe un scaun, în maşină, pe drum, la şcoală, la birou, la lucru. Cea mai importantă e dra¬gostea faţă de Hristos. Dacă sufletul nostru repetă cu veneraţie cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, mi¬luieşte-mă”, nu se poate sătura nicicând. Sunt cuvinte de care nu ai cum să te saturi! Repetaţi-le toată viaţa. Este aşa o sevă dătătoare de viaţă ascunsă în ele! Rugăciunea trebuie să fie cu desăvârşire dezin¬teresată. Totul trebuie să se petreacă tainic şi fără interes personal. Adică să nu vă gândiţi că, dacă vă concentraţi cu mintea, va veni harul în inima voastră şi veţi simţi brusc acea bucurie. Nu vă rugaţi din acest motiv, ci cu simplitate şi smerenie. Năzuiţi în¬totdeauna la preaslăvirea lui Dumnezeu. 60 îndeletniciţi-vă cu cântarea imnurilor, a imnu¬rilor triumfătoare ale sfinţilor şi mucenicilor şi cu Psalmii lui David. Studiaţi Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi ai Bisericii. în chipul acesta, sufletul vostru se va înmuia, se va sfinţi şi va ajunge la ase¬mănarea cu Dumnezeu. Va fi pregătit să primească ce-i va descoperi Dumnezeu. Treptat, harul vă va vizita. Veţi intra în bucurie. Veţi începe să trăiţi în pace şi atunci veţi deveni mai puternici graţie harului dumnezeiesc. Nu vă veţi mai supăra ori mânia, nu vă veţi mai simţi jigniţi, nu-i veţi mai judeca pe alţii, ci îi veţi primi pe toţi cu dragoste. Veţi avea ceea ce spune Sf. Apostol Pavel: „Dra¬gostea nu se trufeşte... nu se poartă cu necuviinţă... nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; toate le acoperă şi le apără, toate le crede, toate le nă-dăjduieşte, toate le rabdă. Dragostea nu cade nicio¬dată.” [1 Cor 13, 4-8] Rugăciunea curăţeşte sufletul şi ţine mintea în frâu. Lucrarea cea desăvârşită se îndeplineşte în adân¬curile sufletului omenesc, care e pecetluit ermetic şi cunoscut doar de Dumnezeu. aşa că suntem martori ai unui lucru extraordinar: oameni care se preschimbă 61 în copii ai lui Dumnezeu, deşi au ajuns la treapta cea mai de jos a autodistrugerii. Numai cineva nepăsător, cineva cu „pielea groasă”, care nu poate fi mişcat de rugăciune ră¬mâne străin de har. Rugaţi-vă ca Dumnezeu să vă dezvăluie lucrurile „nevăzute” [Ps 50, 6]. Sunt multe pe care nu le ştim. Spuneţi-I lui Hristos: „Ce voieşti Tu. Ce voieşte dragostea Ta.” El vă va călăuzi. Spre El să priviţi. Dacă urmează să vă îndeletniciţi numai cu rugă¬ciunea inimii, trebuie să aveţi un povăţuitor duhovnicesc. Rugăciunea inimii este cu neputinţă fără un povăţuitor duhovnicesc. Există primejdia ca sufletul să cadă în înşelare. E nevoie de atenţie. Când te-ai îndrăgostit de Hristos, preferi liniş¬tea şi rugăciunea minţii. Atunci

cuvintele încetează. Liniştea lăuntrică este aceea care precede, însoţeşte şi urmează cercetarea dumnezeiască, unirea şi contopirea sufletului cu dumnezeirea. Când te afli în această stare, cuvintele nu sunt de trebuinţă. E ceva ce se trăieşte, ceva ce nu poate fi explicat. Numai o 62 persoană care trăieşte această stare înţelege acest lucru. Simţământul iubirii te inundă şi te uneşte cu Hristos. Eşti plin de bucurie, exulţi, ceea ce arată că este în tine dragostea desăvârşită, dum-nezeiască. Dragostea dumnezeiască e altruistă, simplă şi adevărată. Rugaţi-vă la Dumnezeu cu dor şi dragoste, în linişte, cu sfiiciune, cu blândeţe, fără sforţare. Iar atunci când repetaţi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, spuneţi-o încet, smerit, uşurel, cu dragoste dumnezeiască. Pronunţaţi nu¬mele lui Hristos cu dulceaţă. Spuneţi cuvintele pe rând: „Doamne... Iisuse... Hristoase... miluieşte-mă”, lin, cu gingăşie, cu afecţiune, în tăcere, în secret, în taină, dar cu însufleţire, cu dor, cu patimă, fără încordare, sforţare sau cu intensitate nepotrivită, fără constrângere şi apăsare. în felul în care o mamă îi vorbeşte copilului pe care-l iubeşte: „băieţelul meu... fetiţa mea dragă... micul meu Ionuţ... micuţa mea Maria!” Cu dor. Da, cu dor. Acesta e tot se¬cretul. Aici grăieşte inima: „Băieţelul meu, bucuria mea!” „Doamne al meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu!” Ce ai în inima şi în mintea ta, aceea 63 exprimi „din toată inima ta şi din tot sufletul tău, şi din toată puterea ta, şi din tot cugetul tău. [Lc 10, 27] Am repetat rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă” şi mi se deschid noi orizonturi. Lacrimi de bucurie şi încântare îmi curg din ochi pentru iubirea lui Hristos şi jertfa Sa pe Cruce. Dor de nestăvilit! în acesta se ascunde întreaga măreţie, raiul însuşi. Pentru că-L iubiţi pe Hristos, repetaţi această rugăciune, aceste cuvinte, din dor şi din inimă. Treptat, cuvintele se pierd. Inima este aşa de plină, încât e suficient să spui „Iisuse al meu!” şi, în cele din urmă, nu mai e nevoie de niciun cuvânt. Dragostea se exprimă mai bine fără cuvinte. însă când un suflet se îndrăgosteşte cu adevărat de Domnul, preferă tăcerea şi rugăciunea minţii. Re¬vărsarea dragostei dumnezeieşti îi umple sufletul de bucurie şi însufleţire. în rugăciune, importantă este intensitatea, nu durata. Rugaţi-vă numai cinci minute, dar abandonându-vă lui Dumnezeu cu dragoste şi dor. Cineva se poate ruga toată noaptea, iar altcineva, doar cinci minute, şi cu toate acestea ultimul să se 64 roage mai bine. Aceasta e o taină, bineînţeles, dar aşa stau lucrurile. Dumnezeu este prezent pretutindeni şi umple toate lucrurile. încerc să mă avânt spre nemărginire şi să zbor printre stele. Mintea mea e copleşită de măreţia atotputerniciei lui Dumnezeu în timp ce contemplu distanţele de milioane de ani-lumină. Îl simt pe acest Dumnezeu atotputernic înaintea mea şi-mi deschid braţele şi sufletul pentru a mă uni cu El, pentru a mă împărtăşi din dumnezeire... Trebuie să aducem înaintea Domnului toate problemele noastre, indiferent care

ar fi ele, aşa cum spunem la Dumnezeiasca Liturghie: „Toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.” Toate le lăsăm în seama Ta, Doamne. Oricare Ţi-e voia. „Facă-se voia Ta precum în cer aşa şi pe pământ.” [Mt 6, 10] Persoana care aparţine lui Hristos pe toate le preface în rugăciune. Atât greutăţile, cât şi necazurile le preface în rugăciune. Orice i se întâmplă, ea în¬cepe a spune „DoamneIisuse Hristoase...”. 65 Rugăciunea foloseşte la orice, chiar şi la cele mai simple lucruri. De exemplu, dacă suferi de insomnie, nu te gândi la somn. Scoală-te şi ieşi din dormitor, apoi întoarce-te şi bagă-te în pat ca şi cum ai face asta pentru prima oară, fără să te gândeşti dacă vei dormi sau nu. Apoi concentrează-ţi mintea, rosteşte doxologia şi apoi zi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase... ” de trei ori şi în felul acesta vei adormi. Toate lucrurile se rezolvă cu rugăciune. însă rugăciunea trebuie să aibă dragoste şi foc. Nu tre¬buie să aveţi nelinişte, ci încredeţi-vă în dragostea lui Dumnezeu şi în purtarea Lui de grijă. Toate lucrurile se cuprind în viaţa duhovnicească. Toate lucrurile se sfinţesc, atât lucrurile bune, cât şi cele grele, cele materiale şi cele spirituale, şi orice faceţi, faceţi pentru slava lui Dumnezeu. Sfântul Pavel spune: „Ori că mâncaţi, ori că beţi, ori că faceţi alt¬ceva, faceţi spre slava lui Dumnezeu. ” [1 Cor 10, 31] Când te rogi, toate lucrurile se întâmplă aşa cum trebuie. De pildă, speli vasele şi nu spargi niciunul. Harul lui Dumnezeu intră înlăuntrul tău. Atunci când ai harul lui Dumnezeu, totul se face cu bu¬curie, fără durere. 66 Atunci când ne rugăm încontinuu, Dumnezeu ne luminează, arătându-ne ce trebuie să facem în fiecare situaţie, chiar şi în cele mai dificile. Dumnezeu vorbeşte în inima noastră. Găseşte El cum s-o facă. Bineînţeles, putem îmbina rugăciunea cu postul. Adică, atunci când ne lovim de o problemă serioasă ori de o dilemă, trebuie s-o abordăm cu multă rugăciune şi postire. în felul acesta am rezolvat eu lucrurile adesea. Atunci când vrem să cerem ceva pentru alţii, să facem asta în taină, cu rugăciune, care se face „în ascuns” [Mt 6, 6] şi nu se vede în afară. Grijile şi abaterea atenţiei nu ajută rugăciunea. Uitaţi de telefoane, convorbiri şi discuţii lungi cu oamenii. Dacă Domnul nu ajută, ce vom dobândi noi prin strădaniile noastre? Aşa că ceea ce se cere e rugăciune, rugăciune cu dragoste. Este de preferat ca noi să-i ajutăm pe oameni de la distanţă cu rugăciunea. în acest fel îi ajutăm în cel mai bun şi mai desăvârşit mod cu putinţă. Puterea rugăciunii este mare, foarte mare, mai ales atunci când este făcută de mai mulţi împreună. 67 Toţi sunt uniţi în rugăciunea comună. Simţim că aproapele nostru e ca noi înşine. Aceasta e viaţa noastră, fericirea şi comoara noastră. Toate lucrurile sunt uşoare în Hristos. Hristos este centrul; toate se mişcă spre centru şi sunt unite într-un duh şi-o simţire. Rugaţi-vă pentru Biserică, pentru lume, pentru toţi. întreaga creştinătate e cuprinsă în rugăciune. Dacă ne rugăm doar pentru noi înşine, acest lucru ascunde în el egoismul. Dar atunci când te rogi pentru Biserică, eşti

cuprins în sânul Bisericii. în Biserică se află Hristos, unit cu Biserica şi cu Tatăl, şi cu Sfântul Duh. Sfânta Treime şi Biserica sunt una. Asta trebuie să vă doriţi: ca lumea să se sfinţească şi ca toate să-I aparţină lui Hristos. Atunci intraţi în Biserică şi trăiţi bucuria raiului. Trăiţi cu Dumnezeu, pentru că întreaga dumnezeire sălăş¬luieşte în Biserică. [Cf. Col 2, 9] Rugaţi-vă pentru alţii mai mult decât pentru voi înşivă. Ziceţi „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă şi-i veţi avea mereu în minte pe ceilalţi. Toţi suntem copii ai aceluiaşi Părinte; toţi una 68 suntem. Aşa că, atunci când ne rugăm pentru cei¬lalţi, spunem „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, nu „miluieşte-i”. în felul acesta îi facem una cu noi înşine. Rugăciunea pentru alţii, făcută cu delicateţe şi cu dragoste profundă, este dezinteresată şi de mare folos duhovnicesc. îi aduce har atât persoanei care se roagă, cât şi celei pentru care aceasta se roagă. Când ai iubire adâncă şi această iubire te mişcă spre rugăciune, atunci undele iubirii sunt transmise şi o ating pe persoana pentru care te rogi, şi creezi în jurul ei un scut de protecţie şi o influenţezi, o conduci spre bine. Când Dumnezeu îţi vede strădaniile, îşi revarsă harul Său din belşug atât asupra ta, cât şi asupra persoanei pentru care te rogi. Dar noi trebuie să murim faţă de noi înşine. înţelegeţi? Dacă alţii nu se simt bine, te mâhneşti, când, de fapt, ar trebui să te dedici rugăciunii, astfel încât ceea ce doreşti să se împlinească prin lucrarea harului lui Dumnezeu. Cu înţelepciunea ta, le spui altora ce ar trebui să facă, când acesta nu e neapărat cel mai 69 bun lucru. Secretul se află în altă parte, nu în ceea ce le spunem sau le sugerăm noi altora. Secretul se găseşte în devotamentul nostru, în rugăciunea noastră către Dumnezeu pentru ceea ce este cel mai bine să se împlinească pentru fraţii noştri prin harul Domnului. Asta e cel mai bine. Ceea ce noi nu suntem în stare să facem, se va face prin lucrarea harului Său. în viaţa mea, rugăciunea ocupă primul loc. Nu mă tem de iad şi nu mă gândesc la rai. Atât mă rog lui Dumnezeu să aibă milă de toată lumea şi de mine. Dacă repet „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă” cu intensitate, chiar şi atunci când mă aflu înconjurat de oameni, nu sunt distras de la rugăciune. E la fel ca atunci când sunt singur. Mă rog, primesc pe toată lumea în Duhul lui Hristos şi sunt dornic să mă rog pentru toţi oamenii. încerc să-L iubesc pe Hristos. Acesta e ţelul meu. Din pricina numeroaselor mele boli, nu sunt în stare să vorbesc mult. Dar rugăciunea ajută mai mult decât cuvintele. Mă rog pentru lucrurile care vă preocupă pe voi, dar asta nu e de ajuns. Rugăciunea mea trebuie să 70 primească răspuns de la voi. Dumnezeu, care îşi revarsă harul asupra noastră, trebuie să afle braţele noastre deschise spre a-l primi. Şi orice îngăduie El va fi spre folosul sufletului nostru. însă nimic nu se împlineşte dacă noi ne rugăm, iar voi dormiţi! Oamenii mă osândesc deseori, dar „eu sunt ca un surd care nu aude şi ca un mut care nu-şi deschide gura sa”. [Ps 37,13] Rugaţi-vă pentru cei care vă osândesc. Spuneţi

„Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, nu „miluieşte-l”, şi cel ce te osândeşte va fi cuprins în această rugăciune. îţi spune cineva ceva care te mâhneşte? Dumnezeu ştie asta. Tu trebuie să-ţi deschizi braţele şi să spui „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, şi să-l faci pe cel ce te osândeşte una cu tine însuţi. Iar Dumnezeu ştie ce-l chinuie pe acesta înlăuntrul lui şi, văzând dragostea ta, Se grăbeşte să ajute. Rugaţi-vă pentru curăţirea fiecărui om, astfel încât să imitaţi rugăciunea îngerilor în viaţa voastră. Da, îngerii nu se roagă pentru ei înşişi. Aşa mă rog eu pentru oameni, pentru Biserică şi pentru trupul Bisericii. în clipa în care te rogi pentru Biserică, eşti 71 eliberat de patimile tale. în clipa în care îl slăveşti pe Dumnezeu, sufletul tău se linişteşte şi se sfinţeşte prin harul dumnezeiesc. Aceasta este arta pe care vreau eu s-o învăţaţi. Dumnezeu vrea să devenim asemenea înge¬rilor. îngerii îl slăvesc doar pe Dumnezeu. Aceasta e rugăciunea lor, slăvirea lui Dumnezeu şi nimic altceva. Slăvirea lui Dumnezeu este ceva foarte subtil; scapă criteriilor omeneşti. Noi suntem foarte materialişti şi legaţi de cele pământeşti şi din acest motiv ne rugăm lui Dumnezeu într-o manieră interesată. îi cerem să ne aranjeze tre¬burile, să ne ajute ca afacerile să meargă bine, să ne păzească de boli şi să ne apere copiii. Dar noi ne rugăm într-un fel omenesc şi din interes. Doxologia este o rugăciune dezinteresată. îngerii nu se roagă pentru a obţine ceva; ei sunt dezin¬teresaţi. Dumnezeu ne-a dăruit şi nouă posibili¬tatea ca rugăciunea noastră să fie o nesfârşită doxologie, o rugăciune îngerească. în aceasta con¬stă marea taină. Când vom intra în această rugă¬ciune, îl vom slăvi pe Dumnezeu încontinuu, lăsând totul în seama Lui, aşa cum se roagă şi Biserica noastră: „Toată viaţa noastră lui Hristos 72 Dumnezeu să o dăm. ” Aceasta e „matematica su¬perioară” a religiei noastre! Pentru mulţi, monahul pare distant şi neso¬ciabil. Pare că este preocupat doar de sufletul său şi că nu oferă nimic Bisericii sau lumii. Dar nu este aşa. Dacă Biserica s-a menţinut atâţia ani, acest lucru se datorează monahismului. Cel care intră la mănăstire şi îi oferă totul lui Hristos, intră în Biserică. Poate că unii vor întreba: „Cei care trăiesc singuri în peşteri ajută Biserica?” Răspunsul este „da”. Cei ce locuiesc în peşteri ajută Biserica în chip mistic. Un monah care locuieşte într-o peşteră poate să nu aibă pomi şi grădini de legume, poate să nu scrie cărţi sau să nu facă alte lucruri care sunt de folos vieţii şi progresului duhovnicesc, dar acolo el creează şi face să crească, şi se aseamănă lui Dumnezeu. Pustnicii stau în peşteri pentru ca nimeni să nu-i distragă de la viaţa duhovnicească. Cu viaţa lor curată, plină de fervoare şi, mai presus de toate, cu rugăciunea lor, ei ajută Biserica. Atunci când intri la mănăstire, lasă-ţi sufletul să se deschidă iubirii lui Dumnezeu. Acolo, toate 73 lucrurile se sfinţesc: acolo sunt atâtea suflete care se roagă, care se dedică nevoinţelor ascetice şi care trăiesc o viaţă dumnezeiască. Sufletele sfinţite re¬prezintă strălucirea mănăstirii. Sufletul are puteri

extraordinare, care se răsfrâng asupra lumii. Ast¬fel, locurile sfinţite ne influenţează şi ne înalţă. Trebuie să ne umplem, să fim plini de Duhul Sfânt. în aceasta constă esenţa vieţii duhovniceşti. Acesta este un meşteşug meşteşugul meşteşugurilor. Să ne deschidem braţele şi să ne aruncăm în braţele lui Hristos. Când va veni Hristos, vom fi câştigat totul. Hristos va schimba totul în noi. Ne va aduce pace, bucurie, smerenie, dragoste, rugăciune şi înnobilarea sufletului. Harul lui Hristos ne va reînnoi. Dacă ne întoarcem spre El cu dor şi dorinţă fierbinte, cu dăruire şi iubire, Hristos ne va da totul. Fără Hristos, nu se poate să ne îndreptăm. Nu vom fi în stare să ne eliberăm de patimile noastre. Singuri, nu putem deveni buni. „Fără Mine nu puteţi face nimic.” [In 15, 5] Oricât de mult am încerca, nimic n-o să reuşim. Un singur lucru trebuie să fa¬cem şi acela este să ne întoarcem spre El şi să-L 74 iubim „din tot sufletul nostru". [Mc 12, 30] Iubirea pentru Hristos: acesta este cel mai bun şi singurul remediu al patimilor. Dumnezeu a pus o putere în sufletul omului. De el depinde însă spre ce o îndreaptă spre bine sau spre rău. Dacă ne imaginăm binele ca fiind o grădină plină cu flori, pomi şi plante, iar răul ca pe buruieni şi mărăcini, şi puterea ca fiind apa, atunci se poate întâmpla după cum urmează: când apa este îndreptată spre grădina cu flori, atunci toate plantele cresc, înfloresc şi rodesc; în acelaşi timp, buruienile şi mărăcinii, pentru că nu sunt udaţi, se usucă şi mor. Se poate întâmpla, bineînţeles, şi contrariul. Prin urmare nu e necesar să vă îngrijiţi de buruieni. Nu vă îndeletniciţi cu dezrădăcinarea răului. Hristos nu doreşte să ne ocupăm de patimi, ci de opusul lor. Canalizaţi apa, adică toată puterea sufletului vostru, spre flori şi vă veţi bucura de frumuseţea lor, de parfumul şi prospeţimea lor. Nu veţi deveni sfinţi vânând răul. Ignoraţi răul. Priviţi spre Hristos şi El vă va salva. în loc să staţi afară la uşă şi să-l alungaţi pe cel rău, trataţi-l 75 cu dispreţ. Dacă răul se apropie dintr-o direcţie, întoarceţi-vă liniştit în direcţia opusă. Dacă răul năvăleşte asupra voastră, îndreptaţi-vă toată forţa voastră lăuntrică spre bine, spre Hristos. Rugaţi-vă „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”. Ştie El cum şi în ce chip să vă miluiască. Iar atunci când vă veţi umple de bine, nu vă mai întoarceţi spre rău. în acest fel vă faceţi singuri buni, cu ha¬rul lui Dumnezeu. Unde să-şi mai găsească loc răul? Dispare! Sunt două căi care duc la Dumnezeu: calea ane¬voioasă şi istovitoare, cu asalturi aprige împotriva răului, şi calea uşoară, cu iubire. Sunt mulţi cei care aleg calea anevoioasă şi „varsă sânge pentru a primi Duh” până ce ajung la virtute. După părerea mea, calea mai scurtă şi mai sigură este aceea a iubirii. Aceasta este calea pe care ar trebui s-o urmaţi şi voi. Toate sunt cu putinţă cu Hristos. Unde sunt durerea şi efortul care vi se cer spre a ajunge buni? Lucrurile sunt simple. Veţi chema numele Domnului şi El va preschimba lucrurile în bine. Dacă vă veţi dărui inima voastră Lui, nu va mai fi 76 loc şi pentru celelalte lucruri. Când vă veţi

„îmbrăca" în Hristos, nu veţi avea nevoie de niciun efort pentru a dobândi virtutea. El vă va dărui-o. Sunteţi stăpâniţi de teamă şi dezamăgire? întoarceţi-vă la Hristos. Iubiţi-L simplu şi smerit, fără a cere ceva, şi El însuşi vă va elibera. Întoarceţi-vă la Hristos şi spu¬neţi cu smerenie şi nădejde, ca Sfântul Pavel: „Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?” [Ro 7, 24] Aşadar întoarceţi-vă spre Hristos, şi El va veni îndată. Harul Lui va lucra imediat. Puteţi face un alt fel de efort: să studiaţi şi să vă rugaţi, şi să aveţi drept scop să sporiţi în iubirea lui Dumnezeu şi a Bisericii. Nu vă luptaţi să alun¬gaţi întunericul din încăperea sufletului vostru. Faceţi doar o mică deschizătură pentru ca lumina să pătrundă înăuntru, şi întunericul va dispărea. Acelaşi lucru e valabil şi în ce priveşte patimile şi slăbiciunile noastre. Nu vă luptaţi cu ele, ci transformaţi-le în puncte tari, dispreţuind răul. Nu ale¬geţi metode negative pentru a vă îndrepta. Nu trebuie să vă temeţi de diavol, iad sau altceva. Aceste lucruri provoacă o reacţie negativă. Am şi eu puţină experienţă în lucrurile acestea. Scopul nu este să staţi şi să vă chinuiţi, şi să vă înfrânaţi 77 pentru a deveni mai buni. Scopul este să trăiţi, să studiaţi, să vă rugaţi şi să sporiţi în iubire - în iubirea pentru Hristos şi pentru Biserică. Ceea ce este sfânt şi frumos şi ceea ce bucură inima şi eliberează sufletul de orice rău este efortul de a vă uni cu Hristos, de a-L iubi pe Hristos, de a avea dor fierbinte de Hristos şi de a trăi în Hristos, aşa cum spunea şi Sfântul Pavel: „NU mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine.” [Gal. 2, 20] Acesta ar trebui să fie scopul vostru. Celelalte strădanii să fie tainice, ascunse. Ceea ce trebuie să predomine este dragostea pentru Hristos. Aceasta să fie în mintea voastră, în gândul vostru, în închipuirea voastră, în inima şi în voinţa voastră. Cea mai mare preocupare a voastră trebuie să fie cum să-L întâlniţi pe Hristos, cum să vă uniţi cu El şi cum să-L păstraţi în inima voastră. Faceţi totul cu simplitate şi smerenie. Nu faceţi nimic dintr-un motiv ascuns. Nu ziceţi: „O să fac asta ca să obţin rezultatul acela”, ci faceţi totul firesc, fără să vă gândiţi la acest lucru. Adică rugaţi-vă sim¬plu şi nu vă gândiţi ce va dărui Dumnezeu sufletului 78 vostru. Nu vă faceţi nicio socoteală. Ştiţi desigur ce dă Dumnezeu atunci când intri în comuniune cu El, dar să fie ca şi cum n-aţi şti. Nu vorbiţi despre asta nici măcar cu voi înşivă. Aşa că, atunci când repetaţi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, spuneţi-o simplu şi sincer şi nu vă gândiţi la nimic altceva decât la rugăciune. Acestea sunt lucruri foarte delicate şi e nevoie de intervenţia harului lui Dumnezeu. Inima să vă fie simplă, nu împărţită şi murdară, sinceră, nu vicleană şi egoistă. Toţi oamenii îşi doresc să găsească un suflet bun şi simplu; se simt în largul lor cu o asemenea persoană şi se apropie de ea fără teamă ori suspiciune. O asemenea per¬soană are pace lăuntrică şi se înţelege bine cu toţi şi cu toată creaţia. Persoana bună la inimă, care nu are gânduri viclene, atrage harul lui Dumnezeu. Mai presus de orice,

bunătatea şi simplitatea atrag harul lui Dumnezeu; ele sunt condiţiile care tre¬buie îndeplinite pentru ca Dumnezeu să vină şi „să facă locaş” [In 14, 23] la noi. însă omul cu inimă bună trebuie să-şi dea seama de uneltirile celui rău şi ale oamenilor, pentru că tare va mai fi chinuit. 79 Altminteri, ar trebui să trăiască într-o lume a îngerilor. Un creştin nu trebuie să fie indolent; nu trebuie să doarmă. Oriunde s-ar afla şi oriunde s-ar duce, ar trebui să prindă aripi cu rugăciunea şi imaginaţia sa. Şi chiar este posibil ca un creştin care-L iubeşte pe Dumnezeu să zboare cu ajutorul imaginaţiei sale; să se avânte printre stele, în nemărginire, în mister şi veşnicie, în Dumnezeu; să fie un ambiţios; să se roage şi să simtă că devine şi el Dumnezeu prin har; să prindă aripi până la cer şi să zboare cu gândul. Iar gândul său nu este pură închipuire. Atunci când spunem „să zboare”, nu ne referim la ceva imaginar, ci la ceva real. Un creştin nu trăieşte „cu capul în nori”, cum zice o vorbă. El înţelege realitatea şi o trăieşte. El pune la inimă şi trăieşte tot ceea ce ci¬teşte în Evanghelie şi la Sfinţii Părinţi; intră în amă¬nunte şi aprofundează sensul şi-l face să fie însăşi viaţa lui. Devine un receptor sensibil al semnalelor primite de la Dumnezeu. Fiţi mereu cu gândul la Dumnezeu. în acest fel, mintea noastră va dobândi agilitate. Agilitatea 80 minţii vine din trezvie. Trezvia înseamnă dragoste fierbinte pentru Dumnezeu. înseamnă a avea în permanenţă inima şi mintea concentrate asupra lui Hristos, chiar şi atunci când ne ocupăm cu alte lucruri. Trezvia cere dragoste şi dor de Hristos. Veţi dobândi amintirea de Dumnezeu prin intermediul rugăciunii „DoamneIisuse Hristoase... ”, prin intermediul rugăciunilor Bisericii, prin inter¬mediul imnurilor şi prin aducere aminte de faptele lui Dumnezeu şi rememorarea unor pasaje din Sfânta Scriptură şi din alte cărţi duhovniceşti. Toate acestea necesită desigur bunăvoinţă. Nu se pot face cu forţa, ci se dobândesc mai ales prin har dumnezeiesc. însă harul dumnezeiesc necesită la rândul lui nişte lucruri premergătoare: dragoste şi smerenie. Indolenţii, trântorii şi leneşii nu sunt plăcuţi lui Dumnezeu. Lenea este un lucru foarte rău. Indolenţa este o boală; este un păcat. Dumnezeu nu ne vrea indolenţi. Puteţi trăi în indolenţă şi neorânduială? De exemplu, spuneţi: „Am uitat să închid uşa când am ieşit din cameră.” Ce înseamnă „am uitat”? Ar trebui să nu uitaţi şi să fiţi atenţi! Din contră, efortul constant, mişcarea, munca, activitatea sunt o virtute. 81 Exerciţiul fizic este o luptă, o luptă duhovnicească. Cu cât eşti mai neatent, cu atât mai tare te chinuieşti. Din contră, cu cât eşti mai scrupulos şi mai atent, cu atât eşti mai fericit. Atunci când devii rob al binelui, nu mai poţi vorbi de rău, nu poţi urî, nu poţi minţi. Nu eşti în stare, chiar de-ai vrea. Cum ar putea cel rău să se apropie ca să aducă deznădejde, dezamăgire, indolenţă şi altele asemenea? Harul dumnezeiesc te umple, iar aceste lucruri nu au nicio putere să intre. Nu pot intra atunci când odaia ta e plină de etericii tăi prieteni spirituali - îngerii, sfinţii,

mucenicii şi în primul rând Hristos. Se întâmplă contrariul atunci când eşti rob al omului celui vechi. Atunci eşti stăpânit de duhul cel rău şi nu poţi face bine; eşti plin de răutate, osândire şi mânie. Când răul te atacă, trebuie să fii agil şi să te în¬torci imediat spre bine. întoarceţi, transformaţi, preschimbaţi orice rău în bine. Această transformare are loc doar cu ajutorul harului. 82 Libertatea nu poate fi dobândită dacă nu ne eliberăm omul lăuntric de înşelări şi patimi. Iar aceasta se poate realiza desigur numai cu Hristos. în Hristos Sălăşluieşte bucuria. Hristos transformă patima în bucurie. Aceasta este Biserica noastră, aceasta este bucuria noastră, asta este totul pentru noi. şi asta caută astăzi oamenii. Iau otrăvuri şi droguri pentru a fi transportaţi într-o lume a bucuriei, dar a unei false bucurii. Ei simt ceva pe moment, dar în ziua următoare sunt dărâmaţi şi epuizaţi. Una îi istoveşte pe oameni, îi consumă, îi secătuieşte şi îi chinuieşte, pe când cealaltă adică lăsarea în voia lui Hristos le dă viaţă şi bucurie şi îi face să se bucure de viaţă, să simtă putere şi mă¬reţie. Aceasta este religia noastră: sublim, măreţie, har, bucurie, fericire! Cu câtă intensitate a trăit profetul David toate acestea! El spunea: „Doreşte şi se sfârşeşte sufletul meu după curţile Domnului." [Ps 83, 2] Ce minunat! Mare meşteşug este să reuşeşti să-ţi sfinţeşti sufletul. Cineva poate deveni sfânt oriunde. Poate deveni sfânt şi în Piaţa Omonia1 dacă voieşte. La 1 Piaţa Omonia centrul comercial al Atenei, sinonim cu viciul şi corupţia. 83 muncă, orice aţi face, puteţi deveni sfinţi prin smerenie, răbdare şi dragoste. Puneţi un nou început în fiecare zi, cu o nouă hotărâre, cu entuziasm şi dragoste, rugăciune şi linişte. Lucraţi cu trezvie, simplu şi firesc, fără nelinişte, cu bucurie şi fericire, cu bună dispoziţie. Şi atunci va veni harul dumnezeiesc. Anumiţi oameni se mâhnesc deseori peste mă¬sură de mult din pricina stării lumii. Sunt supăraţi când văd că ceilalţi şi ei înşişi nu fac voia lui Dumnezeu şi suferă durerea trupească şi sufletească a celorlalţi. Această sensibilitate este un dar de la Dumnezeu. O găsim cel mai adesea la femei. Su-fletele cu această sensibilitate sunt receptive în mod special la voia lui Dumnezeu. Aceste suflete sensibile sunt capabile să înainteze mult în viaţa cea întru Hristos, pentru că îl iubesc pe Dumnezeu şi nu doresc să-L supere. însă au de înfruntat o primejdie. Dacă nu-şi încredinţează pe deplin viaţa lui Hristos, este posibil ca duhul cel rău să le ex¬ploateze sensibilitatea şi să le ducă la depresie şi deznădejde. 84 Sensibilitatea nu poate fi corectată. Poate fi doar transformată, preschimbată, transfigurată în iubire, bucurie şi adorare. Cum? Prin întoarcerea către cele de sus. Prin transformarea oricărei supă-rări în cunoaştere a lui Hristos, iubire a lui Hristos şi adorare a lui Hristos. Iar Hristos, care aşteaptă întotdeauna nerăbdător să ne ajute, ne va da harul Său şi puterea Sa pentru a preschimba mâhnirea în bucurie, în dragoste faţă de semenii noştri şi în adorare a Lui. Astfel, întunericul se va spulbera. Aduceţi-vă aminte de Sfântul Pavel. Ce spunea el? „Acum mă

bucur de suferinţele mele. ” [Col 1, 24] Sufletul vostru să se dedice rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă” în toate neliniştile voastre, pentru toate şi pentru toţi. Nu vă uitaţi la ceea ce vi se întâmplă, uitaţi-vă la lumină, la Hristos, tot aşa cum copilul se uită la mama lui atunci când i se întâmplă ceva. Priviţi-le pe toate fără îngrijorare, fără întristare, fără exagerare şi fără încordare. Nu este nevoie să vă siliţi şi să vă sforţaţi. Toată strădania voastră să fie îndreptată spre lumină şi spre dobân¬direa luminii, astfel încât, în loc să vă lăsaţi pradă 85 gândurilor de disperare, care nu vin de la Duhul lui Dumnezeu, să vă dedicaţi proslăvirii lui Dumnezeu. Cu ajutorul Duhului lui Dumnezeu, devenim toţi incapabili de orice fel de păcat. Devenim astfel pentru că Hristos sălăşluieşte întru noi. Şi atunci suntem capabili doar de bine. în acest fel, vom dobândi harul lui Dumnezeu şi vom ajunge să fim stăpâniţi de Dumnezeu. Dacă ne vom abandona iubirii lui Hristos, atunci totul se va răsturna, totul se va transfigura, totul se va transforma, totul se va preface. Mânia, resentimentele, pizma, indignarea, osânda, nerecunoştinţa, melancolia şi depresia se vor preschimba în iubire, bucurie, dor, eros dum¬nezeiesc. Rai! Toate lucrurile neplăcute care se află în sufletele voastre şi vă pricinuiesc tulburare pot deveni prilejuri de preaslăvire a lui Dumnezeu şi, astfel, pot înceta să vă mai chinuiască. Aveţi încredere în Dumnezeu. Atunci veţi uita de neliniştile voastre şi veţi deveni unelte ale Sale. Mâhnirea arată că nu ne încredinţăm viaţa lui Hristos. Nu spune Sfântul Apostol Pavel 86

„suntem necăjiţi din toate părţile, darnudeznădăjduiţi” [2 Cor 4, 8] Purtaţi-vă în toate cu dragoste, bunătate, sfii¬ciune, răbdare şi smerenie. Fiţi stânci. Lăsaţi valurile să se spargă asupra voastră şi să se retragă lăsându-vă netulburaţi. O să ziceţi: „Sună bine, dar este oare posibil?” Răspunsul este „da, întot¬deauna cu harul lui Dumnezeu”. Dacă privim lucrurile cu ochi omeneşti, sigur că este imposibil, însă, în loc să vă afecteze, toate aceste lucruri vă pot fi de folos, întărindu-vă în răbdare şi credinţă. Pentru că toate greutăţile ce ne înconjoară re¬prezintă un soi de gimnastică pentru noi. Ne punem la încercare răbdarea şi puterea de a îndura. Răbdarea e un lucru mare, o mare virtute. Hristos a spus că, dacă nu veţi avea răbdare, vă veţi pierde sufletele, iar pentru a vă câştiga sufletele, trebuie să aveţi răbdare. Răbdarea este iubire, iar fără iubire nu poţi avea răbdare. [Lc 21, 19] Dar e ceva ce ţine de credinţă. în realitate, noi nu avem credinţă, pentru că nu ştim cum lucrează Dumnezeu şi ne scapă din greutăţi şi necazuri. 87 întristarea pe care o avem în iubirea noastră faţă de Dumnezeu cuprinde în ea bucurie şi, datorită acestei bucurii, perseverăm şi nu ne lăsăm pradă deprimării vătămătoare de suflet. Unde este smerenie, nu este deprimare. Un om egoist e deranjat şi de cel mai neînsemnat lucru. Un om smerit este liber

şi nu depinde de nimeni şi de nimic. La asta se ajunge doar prin unire cu Hristos. Toate simţurile noastre funcţionează în acord cu legea Domnului nostru. Eşti gata să te deşerţi pe tine însuţi oricui. Aceasta este libertatea. Unde există iubire, există libertate. Când trăieşti în iubirea lui Dumnezeu, trăieşti în libertate. Nu-mi place să stau de vorbă cu omul „cel vechi”. Adică el mă apucă de sutană, însă eu îmi deschid imediat braţele spre Hristos şi, astfel, cu harul dumnezeiesc, îmi arăt dispreţul faţă de el şi încetez să mă mai gândesc la el. Mă port asemenea copilaşului care îşi deschide braţele şi cade în braţele mamei lui. Este o taină şi nu ştiu dacă vă daţi seama cât de delicată este chestiunea aceasta. Când încerci să scapi de omul cel vechi fără darul harului, eşti tras înapoi spre el şi trăieşti ca omul cel vechi. Însă, cu 88 darul harului, el nu te mai preocupă. El continuă să existe înlăuntrul tău. Toate lucrurile rămân înlăuntrul nostru, şi cele urâte nu dispar. Dar, cu ajutorul harului, ele se prefac, se preschimbă, se transformă. Hristos doreşte să ne unim cu El şi aşteaptă la uşa sufletului nostru. De noi depinde să acceptăm harul dumnezeiesc. Numai harul dumnezeiesc ne poate schimba. Noi singuri nu putem face nimic. Harul ne va dărui totul. în ceea ce ne priveşte, noi ar trebui să încercăm să fim mai puţin egoişti, mai puţin preocupaţi doar de noi înşine şi să avem sme¬renie. Dacă ne dăruim lui Hristos, toate reacţiile negative ale trupului şi sufletului dispar. Lucrurile sunt simple şi uşoare în viaţa duhov¬nicească, în viaţa cea întru Hristos, atâta timp cât ai discernământ. Când vă deranjează ceva un gând ademenitor, o ispită, un atac al vrăjmaşului ignoraţi toate aceste lucruri şi îndreptaţi-vă atenţia, privirea spre Hristos. Atunci El se va îngriji să vă ridice. Vă va lua de mână şi vă va dărui harul Său dumnezeiesc din belşug. Este nevoie doar să faceţi un mic efort. Contribuţia omului la aceasta reprezintă doar a 89 milioana din a milioana parte adică o uşoară înclinaţie. Faceţi un pas spre Dumnezeu, şi harul dumnezeiesc va veni într-o clipă. De îndată ce vă veţi gândi la el, Duhul Sfânt va veni. Voi nu faceţi nimic. Doar vă mişcaţi în acea direcţie, şi harul dumnezeiesc vine imediat. Când sufletul vostru este în primejdie şi vă lup¬taţi, strigaţi: „DoamneIisuseHristoase, miluieşte-mă." Biruiţi totul prin rugăciune făcută la timp. Acesta este marele secret. în ceasul ispitei, tocmai când voi sunteţi pe cale s-o dispreţuiţi, cel rău vă înşfacă, vă imobilizează, vă sufocă şi face ce vrea el, şi nu ce vreţi voi. Trebuie să vă îndreptaţi spre Dumnezeu la vreme. Dar pentru a izbuti asta, trebuie să vă lumineze harul dumnezeiesc. Dacă acest lucru nu se-ntâmplă imediat, atunci cel rău va pune stăpânire pe voi şi, în ciuda strădaniilor voastre de a-l alunga, vă va avea deja în puterea sa. Aceasta este metoda noastră. Ne vom ridica braţele spre Hristos, şi El ne va dărui harul Său. Dispreţuirea duhului celui rău este posibilă doar cu ajutorul harului lui Dumnezeu. întoarceţi-vă la 90 Hristos, alergaţi la Hristos, deschideţi-vă braţele spre Hristos, încercaţi

să-L cunoaşteţi pe Hristos, să-L iubiţi pe Hristos, să-L simţiţi pe Hristos. Şi prin această strădanie, dacă motivele voastre sunt sincere şi curate, harul vă deschide sufletul şi vă spune: „Deşteaptă-te tu, cel ce dormi, şi scoală-te din morţi, şi asupra ta va lumina Hristos. ” [Ef 5, 14] Şi acolo, în lumina dumnezeiască, vom trăi veşnic, dacă sufletul nostru îl va iubi şi va tânji după Dumnezeu. Deci, cu harul lui Hristos, toate sunt uşoare, iar cuvintele lui Hristos sunt adevărate când spune: ‚Jugul meu e bun şi povara mea e uşoară. ” [Mt 11, 30] Nu-i daţi diavolului niciun drept de intrare. Eu nu îngădui nici măcar unui singur gând rău să zăbovească înlăuntrul meu, nici măcar unei singure izbucniri de egoism, în cazul în care diavolul găseşte o fereastră deschisă. O fereastră deschisă este un drept de intrare. Când te îndepărtezi de Dumnezeu, te primejduieşti, pentru că Satana te află singur şi pune stăpânire pe tine. Fiţi cu luare aminte la ceea ce vă spun, fiindcă am ceva expe¬rienţă cu lucrurile astea. 91 Desăvârşită încredere în Dumnezeu aceasta este sfânta smerenie. Ascultarea deplină faţă de Dumnezeu, fără împotrivire, chiar şi atunci când anumite lucruri par grele şi de neînţeles. Lăsarea în mâinile lui Dumnezeu. Cuvintele pe care le rostim în timpul Sfintei Liturghii spun totul: „Toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm. ” Rugăciunea tainică a preotului spune acelaşi lucru: „Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, îţi încredinţăm toată viaţa şi nădejdea noastră şi cerem şi ne rugăm şi cu umilinţă cădem înaintea Ta...”1 Ţie, Doamne, toate le încre¬dinţăm. Aceasta este încrederea în Dumnezeu. Aceasta este sfânta smerenie. Aceasta este ceea ce-l transformă pe om şi-l face „Dumnezeu-om”. Cel smerit este conştient de starea sa lăuntrică şi, oricât de urâcioasă ar fi aceasta, el nu-şi pierde personalitatea. Ştie că este păcătos şi îl mâhneşte acest lucru, însă nu deznădăjduieşte şi nu se distruge pe sine. Cel care posedă sfânta smerenie nu vorbeşte deloc, adică nu reacţionează. Acceptă să fie criticat şi mustrat de ceilalţi, fără să se mânie şi fără să se îndreptăţească. Nu îşi pierde echilibrul. Cu egoistul, 1 Dumnezeiasca Liturghie, rugăciune citită de preot înainte de Rugăciunea Domnească. 92 cu persoana care are un sentiment de inferioritate, se întâmplă exact invers. La început, pare el smerit, dar dacă e un pic stârnit, îşi pierde calmul imediat şi e iritat şi tulburat. O, Hristoase, Tu eşti dragostea mea! Nu mă gândesc la moarte. Facă-se voia Domnului. Vreau să mă gândesc la Hristos. Şi voi de asemenea, deschideţi-vă braţele şi aruncaţi-vă în braţele lui Hristos. Atunci El va trăi în voi. Iar voi veţi crede mereu că nu-L iubiţi îndeajuns şi veţi vrea încă şi mai tare să vă apropiaţi de El şi să fiţi cu El. Dispreţuiţi patimile şi nu vă preocupaţi de cel rău. întoarceţi-vă spre Hristos. Pentru ca toate acestea să se-ntâmple, este necesar să vină harul: „Dumnezeiescul har, cela ce totdeauna pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte.”1 Cel smerit crede că toate depind de Hristos şi că Hristos dă harul şi, în felul acesta, el înaintează. Persoana care are

sfânta smerenie trăieşte chiar acum în Biserica pământească necreată. Ea are 1 Cuvinte dintr-o rugăciune rostită la slujba de hirotonisire. 93 întotdeauna bucuria lui Hristos, chiar şi în cele mai neplăcute împrejurări. Vedem asta în vieţile sfinţilor. Ce era Sfântul Pavel? Era om ca şi noi. Dar ce s-a întâmplat? A devenit unealtă a lui Dumnezeu, „vas ales”. [Fp 9, 15] Cuvintele sale dau mărturie: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine... Pentru mine a trăi este Hristos, şi a muri este câştig” [Cf. Gal 2, 20; Fii 1, 21] El era mistuit de dragoste arzătoare pentru Hristos. Smerenia l-a înălţat până la stadiul acela. A arde pentru Dumnezeu — aceasta e totul! Dacă aveţi dragoste faţă de aproapele vostru şi faţă de Dumnezeu, Dumnezeu vă va dărui smerenie şi vă va da sfinţenie. Dacă nu aveţi dragoste faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele vostru şi dacă sunteţi indolenţi, Satana vă va chinui, omul vostru cel vechi se va răzbuna pe voi şi voi veţi găsi nod în papură oricui şi oricărui lucru şi vă veţi plânge tot timpul. Veţi avea impresia că munca, responsabilităţile şi oboseala voastră sunt de vină. O să ziceţi: „Cum de-am ajuns în halul acesta, de ce mă port aşa?”, fără să realizaţi ce v-a pricinuit acea stare. 94 Atunci când o persoană trăieşte fără Dumnezeu, fără pace, fără încredere, cu nelinişte, îngrijorare, mâhnire şi deznădejde, se îmbolnăveşte fizic şi min¬tal. Bolile mintale, nevrozele şi dedublarea personalităţii sunt stări diavoleşti. Şi falsa smerenie tot diavolească este. Este ceea ce se numeşte complex de inferioritate. Adevărata smerenie nu vorbeşte şi nu este ostentativă. Nu spune, de pildă: „Sunt păcătos şi nevrednic şi cel mai mic dintre oameni...” Cel smerit se teme că astfel de cuvinte îl pot face să cadă în îngâmfare. Harul lui Dumnezeu nu se apropie de un asemenea suflet. Dimpotrivă, harul lui Dumnezeu se găseşte acolo unde există adevărată smerenie, smerenie dumnezeiască, deplină încredere în Dumnezeu, totală dependenţă de El. Dacă vreţi să filozofaţi în privinţa asta, aruncaţi întreaga vină pe firea voastră rea şi veţi fi smeriţi continuu. Smerenie este să crezi că toţi oamenii sunt buni, şi dacă auzi ceva rău despre cineva, să nu 95 crezi; să iubeşti pe tot omul, să nu gândeşti rău de nimeni şi să te rogi pentru toţi. Nu e nevoie de nicio altă filozofie. Inima celui îngâmfat nu se poate smeri. Atunci când e corectat sau mustrat, reacţio¬nează cu mânie, şi atunci când e lăudat şi flatat, se poartă cu necuviinţă. Orice i-ai spune, el o ia în aşa fel încât se umflă şi mai tare de mândrie. întreaga sa lume se învârte în jurul său. Din contră, păcătosul care se pocăieşte şi se spovedeşte se depăşeşte pe sine. Odată ce s-a spovedit, nu se mai întoarce la cele de dinainte. Nepreţuit lucru este să fii condus de Dumnezeu şi să nu ai nicio voie a ta. Robul nu are voinţă pro¬prie. El împlineşte voia stăpânului său. Slujitorul credincios al lui Dumnezeu face acelaşi lucru. Deveniţi robii Lui şi veţi afla libertatea în Dumnezeu. Aceasta este adevărata libertate să arzi pentru Dumnezeu. Aceasta e totul. Am mai spus-o de atâ¬tea ori. Dacă eşti biruit de

Dumnezeu, devii robul Lui şi trăieşti în libertatea de care se bucură copiii lui Dumnezeu. Toţi trebuie să fim smeriţi: în gândire, în vor¬bire şi în comportament. N-o să ne ducem nicio¬dată înaintea lui Dumnezeu să-i spunem: „Am virtuţi.” Dumnezeu nu vrea virtuţile noastre. Să apari întotdeauna înaintea lui Dumnezeu ca un 96 păcătos, fără a deznădăjdui, ci „îndrăznind, spre mila milostivirii Sale”.1 Cel îngâmfat îşi înstrăinează sufletul de viaţa cea veşnică. La urma urmei, trufia e adevărată neghiobie! înfumurarea ne face deşerţi şi goi. Când facem ceva de ochii lumii, sfârşim prin a fi goi sufleteşte. Ceea ce facem trebuie să facem drept recunoştinţă adusă lui Dumnezeu - în mod dezinteresat, fără îngâmfare, fără mândrie, fără egoism, fără, fără, fără... înţeleptul Solomon spune că Hristos „Se lasă aflat de cei care nu-L ispitesc”. [înţ 1, 2] Cei care-L „ispitesc” pe Dumnezeu sunt cei care se îndoiesc, ezită sau, şi mai rău, se împotrivesc atotputerniciei şi înţelepciunii Sale. Sufletul nostru nu trebuie să se împotrivească şi să spună: „De ce a făcut Dumnezeu lucrurile aşa, şi nu aşa, n-ar fi putut să facă altfel?” Toate acestea arată o sărăcie lăuntrică şi o atitudine meschină. Arată ce părere nemaipomenită avem despre noi înşine, arată mândria şi trufia noastră 1 Cuvinte dintr-un tropar care se cântă după Psalmul 50 la utrenia de duminică din perioada Triodului. 97 extraordinară. Oamenii sunt chinuiţi foarte tare de aceste „de ce”-uri. Ele cauzează ceea ce lumea nu¬meşte „complexe”. „De ce sunt aşa de înalt?”, de exemplu. Sau contrariul: „De ce sunt aşa de scund?” întrebările acestea nu dispar. Persoana respectivă poate să se roage şi să privegheze, dar rezultatul ob¬ţinut este opus celui dorit. Iar acea persoană suferă şi protestează fără rost. Cu Hristos însă şi cu har, aceste chinuri dispar. Rămâne „ceva” acolo, în stră¬funduri, acel „de ce” se află încă acolo, însă harul lui Dumnezeu îl adumbreşte pe acel om şi, deşi rădăcina este „complexul”, la suprafaţă creşte o tufă de tran¬dafiri frumoşi. Şi, cu cât e udată mai mult cu cre¬dinţă, dragoste, răbdare şi smerenie, cu atât mai mult răul încetează de a mai avea vreo putere, încetează să mai existe. Adică nu e făcut să dispară, ci se diminuează pur şi simplu. Pe de altă parte, cu cât tufa de trandafiri e udată mai puţin, cu atât mai tare se ofileşte, se usucă şi se pierde, în vreme ce spinii cresc imediat. Nu numai împotrivirea şi „de ce”-urile noastre dovedesc că-L ispitim pe Dumnezeu. îl ispitim pe Dumnezeu şi atunci când îi cerem ceva, iar viaţa noastră este foarte departe de El. îl ispitim atunci 98 când îi cerem ceva, dar viaţa noastră nu este după voia Sa. Pe de o parte, suntem plini de atâtea lucruri potrivnice lui Dumnezeu — nelinişte şi îngrijorare iar pe de altă parte, îi adresăm cereri. Marele meşteşug, marele secret pentru a scăpa de deprimare şi de tot ce este negativ este să vă încredinţaţi iubirii lui Dumnezeu. Ceea ce poate ajuta o persoană deprimată este munca, interesul pentru viaţă. Grădina, plantele, florile, pomii, viaţa la ţară, o plimbare în aer liber toate acestea scot pe cineva din starea

de inactivitate şi trezesc alte interese. Acţionează asemenea unui medicament. Preocuparea pentru artă, muzică şi aşa mai departe este foarte binefăcătoare. însă lucrul pe care îl pun eu în capul listei este interesul pentru Biserică, pentru citirea Sfintei Scripturi şi parti¬ciparea la sfintele slujbe. Atunci când studiezi cu¬vintele lui Dumnezeu, te vindeci fără ca măcar să-ţi dai seama de asta. Iubirea faţă de fratele tău cultivă iubirea faţă de Dumnezeu. Suntem fericiţi atunci când îi 99 iubim în taină pe toţi oamenii. Atunci simţim că toată lumea ne iubeşte. Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu dacă nu trece mai întâi prin semenii săi. „Pentru că cine nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, cum îlpoate iubi pe Dumnezeu, pe care nu L-a văzut?" [1 în 4, 20] De un lucru avem nevoie în viaţa noastră de iubire, adorare a lui Hristos şi iubire faţă de semenii noştri. Ceea ce ni se cere este ca toţi să fim un singur trup, avându-L pe Hristos drept cap. Acesta este singurul mod în care vom dobândi harul, raiul şi viaţa veşnică. Iubiţi şi aveţi milă faţă de toţi. „Şi dacă un mă¬dular suferă, toate mădularele suferă împreună cu el... căci voi sunteţi mădulare ale lui Hristos şi mă¬dulare ale trupului Său fiecare în parte" [1 Cor 12, 26-27] Aceasta e Biserica; eu, tu şi ceilalţi, toţi simţim că suntem mădulare ale lui Hristos, că sun¬tem un singur trup. Iubirea de sine este egoism. N-o să-I cer lui Dumnezeu ca „eu" să rămân sta¬tornic şi ca „eu" să ajung în rai, ci mai degrabă să 100 avem noi dragoste faţă de toţi. înţelegeţi? Aceasta este smerenia. Dacă vom trăi în unitate, vom fi fericiţi şi vom trăi în rai. Fiecare aproape al nostru este „carne din carnea noastră". [Cf. Ef 5, 30] Pot eu să fiu indiferent faţă de el? Pot eu să-l mâhnesc? Pot eu să-l urăsc? Aceasta este marea taină a Bisericii noastre: că toţi devenim una în Dumnezeu. Dacă facem asta, deve¬nim ai Săi. Nu există nimic mai bun ca această unitate. Aceasta este Biserica. Aceasta este credinţa ortodoxă. Acesta este raiul. Mai presus de toate este dragostea. Lucrul care trebuie să vă preocupe pe voi, copiii mei, este dra¬gostea pentru celălalt, pentru sufletul său. Orice facem, fie că ne rugăm, fie că dăm sfat, fie că atragem atenţia asupra unei greşeli, să facem cu dragoste. Fără dragoste, rugăciunea nu este de niciun folos, sfatul e vătămător şi arătarea greşelilor este vătă¬mătoare şi distrugătoare pentru cealaltă persoană care simte dacă o iubim sau nu şi reacţionează în consecinţă. Dragoste, dragoste, dragoste! Dragostea 101 faţă de fratele nostru ne pregăteşte pentru a-L iubi mai mult pe Hristos. Frumos, nu-i aşa? Să oferim dragostea noastră dezinteresat tuturor, fără a ţine cont de felul în care se poartă ei cu noi. Atunci când harul lui Dumnezeu vine şi se sălăşluieşte în noi, nu ne mai preocupă dacă ei ne iubesc sau nu, ori dacă ne vorbesc cuviincios sau nu. Vom simţi nevoia de a-i iubi pe toţi oamenii. Este egoism din partea noastră să dorim ca ceilalţi să ne vorbească cuviincios. Dacă nu ne vorbesc aşa, nu trebuie să ne mâhnim. Să-i lăsăm să ne vorbească aşa cum vor. Nu trebuie să cerşim dragoste

nimănui. Scopul nostru trebuie să fie acela de a-i iubi şi a ne ruga pentru ei din tot sufletul nostru. Atunci vom deveni conştienţi că toţi oamenii ne iubesc fără ca noi să căutăm acest lucru cu tot dinadinsul şi fără ca noi să le cerşim dragostea. Ne vor iubi de bunăvoie, în mod sincer, din adâncul sufletului lor, fără a-i şan¬taja noi. Când iubim fără a căuta să fim iubiţi, oamenii se îngrămădesc în jurul nostru precum albi¬nele. Asta e valabil pentru toţi. 102 Dacă fratele vostru vă necăjeşte şi vă oboseşte, să vă gândiţi astfel: „Acum mă doare braţul ori piciorul şi trebuie să mă îngrijesc de el cu toată dra¬gostea mea." Să nu ne gândim însă c-o să fim răs-plătiţi pentru orice bine pe care-l facem sau că o să fim pedepsiţi pentru orice rău. Ajungeţi la cunoştinţa adevărului atunci când iubiţi cu dragostea lui Hristos. Atunci nu mai cereţi să fiţi iubiţi. Asta-i rău. Iubiţi voi; dăruiţi voi iubirea voastră. Asta-i bine. De noi depinde să fim mântuiţi. Dumnezeu doreşte să ne mântuiască. În Scriptură scrie: „Dum¬nezeu vrea ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cu¬noştinţa adevărului să vină" [Cf 1 Tim 2, 4] Când cineva ne vatămă în vreun chip, fie cu clevetiri, fie cu insulte, trebuie să ne gândim la acea persoană ca la fratele nostru care a ajuns să fie stăpânit de vrăjmaş. A căzut pradă vrăjmaşului. în consecinţă, trebuie să avem milă de el şi să-L rugăm fierbinte pe Dumnezeu să ne miluiască şi pe noi, şi pe el, iar Dumnezeu ne va ajuta pe amândoi. însă dacă suntem plini de mânie faţă de el, vrăjmaşul se va năpusti asupra noastră şi îşi va bate joc de amân¬doi. Cine îi osândeşte pe ceilalţi nu-L iubeşte pe 103 Hristos. Egoismul nostru este de vină. De aici vine osândirea altora. Creştinul este binevoitor. Să preferăm să fim nedreptăţiţi. Dacă dragostea se sălăşluieşte întru noi, uităm de relele care ni s-au făcut. în aceasta constă secretul. Atunci când răul vine de departe, nu-l poţi evita. Marele meşteşug este însă acela de a-l dispreţui. Cu harul lui Dumnezeu, chiar dacă-l vezi, răul nu te vatămă, pentru că eşti plin de har. Când cineva are o patimă, ar trebui să încercăm să-l bombardăm cu raze de iubire şi milă, astfel încât acesta să se poată vindeca şi izbăvi. Aceste lucruri se dobândesc doar prin harul lui Dumnezeu. Gândiţi-vă că acea persoană suferă mai mult decât voi. Trebuie să adoptăm o atitudine plină de grijă, respect şi rugăciune. Trebuie să ne străduim să nu facem nimic vătămător. Atunci când suportăm ocă¬rile din partea fratelui nostru, se socoteşte ca muce¬nicie şi ar trebui să facem asta bucuroşi. Ar trebui să dobândiţi acest simţ al discernă¬mântului în viaţa voastră. Cercetaţi toate cu mai 104 multă atenţie şi nu priviţi lucrurile cu superficialitate. Dacă nu ne ducem la Hristos, dacă nu îndurăm cu răbdare când suferim pe nedrept, ne vom chinui încontinuu. Secretul este să abordăm situaţiile în chip duhovnicesc. Să avem dragoste, blândeţe şi pace. în acest mod, îl ajutăm pe fratele nostru atunci când este stăpânit de rău. Exemplul nostru radiază în chip mistic, şi nu numai atunci când persoana respectivă este de faţă, ci şi atunci când nu este. Să

ne stră¬duim să transmitem celorlalţi bunăvoinţa noastră. Atunci când spunem ceva despre o persoană cu al cărei mod de viaţă nu suntem de acord, acea persoană îşi dă seama de asta şi îi provocăm antipatie. Pe când dacă suntem plini de compasiune şi o iertăm, o influenţăm tot aşa cum o influenţează răul chiar dacă ea nu ne vede. Dragostea trebuie să fie sinceră. Şi numai iu¬birea lui Dumnezeu este iubire sinceră. Cuiva care ne oboseşte şi ne supără trebuie să-i oferim iubirea noastră într-un mod subtil, fără ca acea persoană să-şi dea seama că ne străduim s-o iubim. Nu ar 105 trebui să facem asta într-un chip prea vădit, pentru că, atunci, acea persoană va reacţiona. Tăcerea ne scapă de toate relele. Stăpânirea limbii este mare lucru. Tăcerea noastră îl influenţează în chip tainic pe aproapele nostru. Nu trebuie să ne mâniem pe oamenii care blasfemiază sau care vorbesc şi acţionează împotriva lui Dumnezeu şi a Bisericii. O astfel de mânie este vătămătoare. Putem urî cuvintele şi răutatea din spatele lor, însă nu trebuie să urâm persoana care le-a spus şi nici să ne mâniem pe ea. Un creştin are dragoste şi bunăvoinţă şi trebuie să se poarte în mod corespunzător. Când vedem că oamenii din jurul nostru nu au dragoste faţă de Dumnezeu, ne mâhnim. însă cu mâhnirea nu rezolvăm nimic. şi nici dacă încercăm să-i facem să se schimbe nu rezolvăm nimic. Nici aşa nu e bine. Există însă un secret şi, dacă-l înţe¬legem, vom putea să ajutăm. Secretul constă în rugăciunea noastră şi dăruirea noastră faţă de Dumnezeu, astfel încât harul Său să lucreze. Noi, cu iubirea noastră, cu aleanul nostru fierbinte 106 pentru iubirea lui Dumnezeu, vom atrage harul, care se va revărsa din plin asupra celor din jurul nostru şi îi va trezi la iubirea dumnezeiască. Sau, mai degrabă, Dumnezeu îşi va trimite iubirea Sa şi îi va trezi pe toţi. Ceea ce noi nu suntem în stare să facem, va săvârşi harul Lui. Cu rugăciunile noastre, îi vom face pe toţi vrednici de iubirea lui Dumnezeu. Mai ales sufletele care au cunoscut durerea şi suferinţa şi care sunt chinuite de patimile lor atrag iubirea şi harul lui Dumnezeu. Oameni ca aceştia au ajuns sfinţi, iar noi îi judecăm deseori. Aduceţi-vă aminte ce spune Sfântul Pavel: „Unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit harul.” [Ro 5, 20] Când veţi ţine minte asta, vă veţi da seama că aceşti oameni sunt mai vrednici decât voi sau decât mine. Noi îi vedem slabi, dar, când se deschid lui Dumnezeu, devin cu totul iubire şi eros dumnezeiesc. Dacă, înainte, au dobândit tot felul de obiceiuri, acum îşi dăruiesc toată puterea sufletului lor lui Hristos şi ard de iubirea lui Hristos. aşa lucrează minunile lui Dumnezeu în astfel de suflete, pe care noi le con-siderăm „pierdute”. 107 Deseori, cu neliniştile şi temerile noastre şi cu starea noastră psihică proastă, fără să vrem şi fără să ne dăm seama, îi facem rău altei persoane, chiar dacă o iubim foarte mult, de pildă, aşa cum îşi iu-beşte o mamă copilul. Mama îi transmite copilului toată neliniştea provocată de grija ei pentru viaţa lui, pentru sănătatea lui şi pentru dezvoltarea lui, chiar dacă nu-i

vorbeşte copilului şi chiar dacă nu exprimă ceea ce simte. Această dragoste, adică această dra¬goste omenească, poate fi uneori vătămătoare. Lu¬crul acesta nu este valabil însă în ceea ce priveşte iubirea lui Hristos, care e îmbinată cu rugăciunea şi sfinţenia vieţii. Această dragoste sfinţeşte omul; îi aduce pace, pentru că Dumnezeu este dragoste. Atunci când insistăm ca alţii să devină buni, este un fel de autoproiecţie a noastră. în realitate, ne dorim să devenim buni noi înşine, dar pentru că nu suntem în stare de asta, cerem acest lucru din partea altora şi insistăm asupra lui. Şi cu toate că lucrurile se îndreaptă prin rugăciune, noi ne supărăm deseori sau ne mâniem şi îi judecăm pe ceilalţi. 108 Dragostea noastră să fie numai în Hristos. Pentru a se folosi şi ceilalţi, trebuie să trăiţi în dra-gostea lui Dumnezeu, altminteri nu veţi fi în stare să faceţi vreun bine semenului vostru. Nu trebuie să faceţi presiuni asupra celuilalt. Va veni şi vremea lui, atâta timp cât vă rugaţi pentru el. Cu tăcere, îngăduinţă şi mai ales cu rugăciune, îi folosim pe ceilalţi în chip mistic. Harul lui Dumnezeu îi lim-pezeşte orizontul minţii şi îl încredinţează de dragostea Lui. în aceasta constă subtilitatea. De în¬dată ce el acceptă că Dumnezeu este dragoste, o lumină bogată, aşa cum n-a mai văzut el niciodată, se revarsă asupra lui. Astfel el va afla mântuirea. Fanatismul nu are nimic de-a face cu Hristos. Fiţi adevăraţi creştini. Atunci nu vă veţi grăbi să trageţi concluzii în privinţa nimănui, ci dragostea voastră le va „acoperi pe toate”. [Cf. 1 Cor 13, 7] Chiar şi faţă de o persoană de altă religie, purtaţi-vă întotdeauna ca nişte creştini. Adică arătaţi-i respect într-un chip plin de bunăvoinţă, indiferent de re¬ligia sa. Purtaţi-i de grijă şi unui musulman dacă are nevoie, vorbiţi-i şi ţineţi-i tovărăşie. Trebuie să existe respect faţă de libertatea celuilalt. Aşa cum Hristos „stă la uşă şi bate” [Ap 3, 20] şi nu 109 intră cu forţa, ci aşteaptă ca sufletul să-L accepte de bunăvoie, tot astfel ar trebui să stăm şi noi în raport cu fiecare suflet. Dragostea faţă de Hristos nu cunoaşte limite, şi acelaşi lucru este valabil pentru dragostea faţă de aproapele nostru. Ar trebui să radieze pretu¬tindeni, până la capătul pământului, la fiecare persoană. Eu am vrut să mă duc să trăiesc cu hipioţii de la Matala1 pentru a le arăta ce înseamnă dragostea lui Hristos şi cât de mare este aceasta, şi cum i-ar putea preschimba şi transfigura. Dragos¬tea este mai presus de orice. Propovăduirea noastră trebuie să fie făcută cu delicateţe, astfel încât oamenii să accepte ceea ce le oferim, fie că este vorba de cuvinte, cărţi sau altceva, fără a reacţiona negativ. Şi încă ceva: folosiţi cuvinte puţine. Cuvintele provoacă deseori iritare. Rugă¬ciunea şi exemplul viu găsesc ecou. Credinţa vie îi mişcă pe oameni, îi regenerează şi îi preschimbă, în timp ce cuvintele singure rămân neroditoare. Cea 1 Staţiune în sudul Cretei. 110 mai bună formă de propovăduire este exemplul bun oferit de noi înşine, dragostea şi blândeţea noastră. În dezbateri, dacă veţi spune câteva cuvinte despre religie, veţi triumfa. Lăsaţi

persoana care este de altă părere să dea frâu liber gândurilor şi să vorbească oricât vrea... Faceţi-o să simtă că se adresează unei persoane liniştite şi paşnice. Influenţaţi-o prin bunăvoinţa şi rugăciunea voastră şi apoi vorbiţi puţin. Nu câştigaţi nimic dacă-i vorbiţi cu aprindere şi-i spuneţi, de pildă, „ceea ce spuneţi nu este ade¬vărat, e pur şi simplu o minciună!”. Ce veţi câştiga aşa? Fiţi „ca nişte oi în mijlocul lupilor". [Matei 10, 16] Ce ar trebui să faceţi? Arătaţi indiferenţă în exterior, dar rugaţi-vă în sufletul vostru. Fiţi pregătiţi, arătaţi că ştiţi despre ce vorbiţi şi vorbiţi cu îndrăzneală şi la obiect, dar cu sfinţenie, blândeţe şi rugăciune. însă pentru a putea face acest lucru trebuie să deveniţi sfinţi. O mare parte din răspunderea pentru starea duhovnicească în care se află cineva revine familiei. Pentru a scăpa de diferitele lor probleme lăuntrice, copiilor nu le este de ajuns să primească sfaturi bune 111 sau să li se impună cu forţa; nici argumentele logice ori ameninţările nu fac niciun bine. Acestea mai degrabă înrăutăţesc situaţia. Soluţia se află în sfin¬ţirea părinţilor. Deveniţi sfinţi şi nu veţi mai avea probleme cu copiii voştri. Sfinţenia părinţilor îi scapă pe copii de probleme. Copiii vor să aibă oa¬meni sfinţi alături de ei, oameni cu foarte multă dragoste, care să nu-i intimideze, nici să-i cicălească, ci care să le ofere un exemplu de sfinţenie şi să se roage pentru ei. Voi, părinţilor, ar trebui să vă rugaţi în tăcere lui Hristos, cu braţele ridicate şi să vă îmbrăţişaţi copiii în chip mistic. Atunci când nu se vor purta cum trebuie, veţi lua anumite măsuri disciplinare, însă nu-i veţi forţa. Mai presus de orice, trebuie să vă rugaţi. Ceea ce-i mântuieşte şi îi face pe copii buni este viaţa părinţilor de acasă. Părinţii trebuie să se dedice iubirii lui Dumnezeu. Trebuie să devină sfinţi în relaţia cu copiii lor prin blândeţe, răbdare şi dragoste. Trebuie să pună un nou început zi de zi, cu o nouă perspectivă, cu însufleţire şi dragoste reînnoită pen¬tru copiii lor. Iar bucuria care-i va cuprinde, sfinţenia care îi va cerceta vor revărsa har asupra copiilor lor. 112 De regulă, părinţii sunt de vină pentru purtarea rea a copiilor lor. Iar purtarea lor nu se îmbunătăţeşte prin mustrări, disciplinare sau stricteţe. Dacă pă¬rinţii nu duc o viaţă sfântă şi dacă nu se implică în lupta duhovnicească, fac greşeli mari şi transmit metehnele pe care le au înlăuntrul lor. Dacă părinţii nu duc o viaţă sfântă şi nu-şi arată dragoste unul altuia, diavolul îi chinuieşte pe ei cu reacţiile copiilor lor. Copiii au nevoie de dragoste, armonie şi înţele¬gere între părinţi. Aceasta oferă multă siguranţă şi încredere. Mamele care stau tot timpul pe capul copiilor lor şi îi constrâng, ocrotindu-i adică peste măsură, şi-au ratat menirea. Trebuie să-l lăsaţi pe copil singur să devină interesat de propria sa devenire. Atunci veţi reuşi. Când staţi tot timpul pe capul lor, copiii reacţionează. Devin apatici, lipsiţi de voinţă şi, de regulă, nu izbândesc în viaţă. Acest soi de ocrotire exagerată îl împiedică pe copil să se maturizeze. Nu este suficient ca părinţii să fie cucernici. Ei nu trebuie să-i asuprească pe copii pentru a-i face 113

buni cu forţa. îi putem îndepărta pe copiii noştri de Hristos când ne îndeletnicim în mod egoist cu religia noastră. Copiii nu suportă să fie constrânşi. Nu-i obligaţi să vină cu voi la biserică. Le puteţi spune: „Cine vrea poate să vină cu mine acum sau să vină mai târziu.” Lăsaţi-l pe Dumnezeu să vorbească sufletelor lor. Mamele ştiu cum să-şi arate neliniştea, dau sfaturi şi vorbesc fără încetare, dar n-au învăţat să se roage. Cele mai multe sfaturi şi critici fac mult rău. Nu este nevoie să le spuneţi multe copiilor voştri. Cuvintele lovesc urechea, însă rugăciunea merge la inimă. Este nevoie de rugăciune, cu credinţă şi fără nelinişte, împreună cu un exemplu bun. Aşa este cel mai bine ca mama să-I vorbească lui Dumnezeu şi Dumnezeu să le vorbească copiilor. Dacă nu comunicaţi în acest fel, cicăleala continuă devine un soi de intimidare. Şi atunci când copilul creşte, începe să se revolte, adică să se răzbune, ca să zicem aşa, pe tata şi pe mama care l-au constrâns. Calea desăvârşită e una singură ca sfinţenia şi iubirea în Hristos a mamei şi a tatălui să grăiască. 114 Radierea sfinţeniei, şi nu efortul omenesc îi face buni pe copii. Când părinţii sunt sfinţi şi transmit acest lucru copilului, căruia îi dau o educaţie „în Domnul”, atunci, orice influenţe rele ar exista în jurul său, el nu va fi afectat, pentru că la uşa inimii sale se va afla înţelepciunea hristos însuşi. Copilul nu se va osteni ca să dobândească înţelepciune. Pare foarte greu să devii bun, dar, în realitate, este nespus de uşor atunci când, de la o vârstă fragedă, începi cu experienţe bune. Pe măsură ce creşti, nu trebuie să depui vreun efort; ai bunătatea înlăuntrul tău şi o simţi. Nu te istoveşti; e a ta şi, dacă ai gri¬jă, o păstrezi toată viaţa. Atunci când copiii sunt traumatizaţi şi suferă din pricina unui lucru serios, nu trebuie să vă afecteze faptul că ei reacţionează negativ şi vorbesc necu¬viincios. în realitate, ei nu vor asta, dar nu se pot abţine în situaţii dificile. După aceea, le pare rău. Dar dacă voi vă supăraţi şi vă înfuriaţi, deveniţi una cu duhul cel rău, şi el îşi bate joc de toţi. 115 Ceea ce este valabil pentru părinţi este valabil şi pentru dascăli. Cu rugăciune şi sfinţenie, îi puteţi ajuta pe copii şi la şcoală. Harul lui Dumnezeu îi poate adumbri şi îi poate face buni. Răspundeţi cu discernământ dragostei copiilor. Şi, din clipa în care ei vor iubi, îi veţi putea călăuzi la Hristos. Veţi de¬veni mijlocitori. Dragostea să vă fie neprefăcută. Nu-i iubiţi în chip omenesc, aşa cum fac părinţii de obicei. Asta nu-i ajută. Iubiţi-i prin rugăciune, iubiţi-i întru Hristos. Asta le este cu adevărat de folos. Rugaţi-vă pentru orice copil pe care-l vedeţi, iar Dumnezeu îşi va trimite harul Său şi-l va uni pe copil cu El însuşi. înainte să intraţi la clasă, mai ales la cursurile grele, ziceţi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase...”. Iar când intraţi, cuprindeţi-i pe toţi copiii cu privirea, rugaţi-vă şi apoi începeţi lecţia, dăruindu-vă din toată fiinţa. Făcând această jertfă întru Hristos, vă veţi umple de bucurie. în acest chip, atât voi, cât şi copiii vă veţi sfinţi. Veţi trăi în iubirea lui Hristos şi a Bisericii Sale, pentru că

veţi deveni buni în timpul lucrului vostru. Leacul şi marele secret al evoluţiei copiilor este smerenia. încrederea în Dumnezeu conferă deplină siguranţă. Dumnezeu este totul. Nimeni nu poate 116 spune „eu sunt totul”. Acest lucru cultivă egoismul. Dumnezeu vrea să-i călăuzim pe copii la smerenie. Fără smerenie nu vom dobândi nimic, nici noi, nici copiii. Trebuie să aveţi grijă atunci când îi încurajaţi pe copii. Nu trebuie să-i spuneţi unui copil: „Ai să izbândeşti, eşti grozav, eşti tânăr, eşti neînfricat, eşti perfect!” Asta nu-i face bine copilului. îl puteţi în¬demna pe copil să se roage, zicându-i: „Talentele pe care le ai ţi-au fost dăruite de Dumnezeu. Roagă-te, şi Dumnezeu îţi va da putere să le cultivi şi, astfel, vei izbuti. Dumnezeu îţi va da harul Său.” Aşa este cel mai bine. Copiii să înveţe să ceară ajutorul lui Dumnezeu în toate. Mentalitatea societăţii contemporane le face rău copiilor. Se bazează pe o altă psihologie, pe o altă teorie a educaţiei, care se adresează copiilor de atei. Această mentalitate duce la completa neglijare a consecinţelor faptelor cuiva. Şi vedeţi rezultatele la copiii şi la tinerii noştri. Tinerii de azi spun: „Trebuie să ne înţelegeţi!” însă noi nu trebuie să ne dăm după ei. Dimpotrivă, trebuie să ne rugăm pentru ei, să spunem ce se cuvine, să trăim aşa cum se cuvine şi să nu ne conformăm gândirii lor. Nu trebuie să compromitem măreţia 117 credinţei noastre. Nu putem să-i ajutăm adoptându-le mentalitatea. Trebuie să rămânem aşa cum suntem şi să vestim adevărul şi lumina. Atunci când cineva se roagă pentru aproapele său, o forţă bună porneşte de la el şi-l tămăduieşte, îl întăreşte şi-l reînsufleţeşte. E o taină cum pleacă această forţă de la noi. Dar, într-adevăr, persoana care are binele în ea radiază această putere bună spre ceilalţi, în chip mistic şi blând. Transmite lumină aproapelui său, şi aceasta creează un scut în jurul lui şi-l apără de rău. Când avem o bună dispoziţie faţă de ceilalţi şi ne rugăm, îi tămăduim pe semenii noştri şi îi ajutăm să se apropie de Dumnezeu. Există o viaţă invizibilă, viaţa sufletului. Aceasta are mare putere şi îl poate influenţa pe celălalt, chiar dacă ne aflăm la mulţi kilometri distanţă. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu blestemul, care este o forţă ce face rău. însă dacă ne rugăm cu dragoste pentru cineva, indiferent cât de mare ar fi distanţa dintre noi, binele se transmite. Aşa că distanţele nu in¬fluenţează binele şi răul. Le putem transmite oricât de departe. înţeleptul Solomon spune chiar acest 118 lucru: „Sunetul şoaptelor nu va fi ascuns.” [Cf. înţ 1, 10] Sunetul sufletului nostru se transmite în chip tainic şi-l influenţează pe celălalt, chiar dacă nu spunem niciun cuvânt. Şi fără să vorbim putem transmite binele sau răul, indiferent de distanţa care ne separă de aproapele nostru. Ceea ce nu se exprimă în cuvinte are, în general, o putere mai mare decât acestea. Deochiul este un lucru foarte rău. Este o influ¬enţă rea care se produce atunci când cineva este pizmaş sau doreşte ceva ori pe cineva. Trebuie să avem mare grijă. Pizma face mare rău celuilalt. Persoana care deoache nu se gândeşte nicio

clipă că face rău. Aduceţi-vă aminte ce se spune în Vechiul Testament: „Căci vraja răutăţii întunecă ce e bun. ” [înţ 4, 12] însă atunci când celălalt este un om al lui Dumnezeu şi se spovedeşte şi se îm¬părtăşeşte şi poartă cruce, nimic nu-i poate face rău. Chiar de s-ar năpusti asupra lui toţi diavolii, nimic n-ar izbândi. Dumnezeu în atotputernicia şi atotştiinţa Sa ştie tot, inclusiv ceea ce urmează să se petreacă în 119 viitor, însă El nu este cauza răului. Dumnezeu are preştiinţă, însă nu predestinează. Pentru Dumnezeu nu există nici prezent, nici viitor. Toate „sunt goale şi descoperite” înaintea Lui. Asta spune Sfântul Pavel: „Toate sunt goale şi descoperite înaintea ochilor Săi. ” [Evr 4, 13] în atotştiinţa Sa, El ştie şi binele, şi răul. El conlucrează cu binele, fiind, ca Dumnezeu, bun prin natura Lui şi străin de rău. Dacă însă este străin de rău, cum se poate ca El să ne predestineze spre rău? Dumnezeu pe toate le-a făcut „bune foarte” [Fac 1, 31] şi le-a menit unui scop bun şi sfânt. Atotştiinţa lui Dumnezeu nu ne constrânge. El ne respectă libertatea; nu o anulează. El ne iubeşte; nu ne face robi; ne preţuieşte. Dumnezeu nu intervine în libertatea noastră; o respectă pe deplin. Deci noi suntem responsabili, pentru că facem ceea ce vrem. Dumnezeu nu ne sileşte. Lui Dumnezeu îi este cunoscut dinainte faptul că tu ai să-l ucizi pe omul acesta, însă Dumnezeu nu aranjează lucrurile ca tu să le săvârşeşti. Cum este posibil ca Dumnezeu care ne-a creat din nemăr-ginită iubire, care este El însuşi iubirea absolută şi care doreşte doar iubire să vrea să te ducă la rău 120 şi la crimă? îţi dă libertate doar ca să ţi-o ia înapoi? Tu acţionezi liber şi tu hotărăşti să faci lucrul pe care Dumnezeu îl ştie dinainte, însă fără să te oblige; de aceea, tu eşti cel răspunzător. Trăim de parcă am fi complet indiferenţi la măreţia proniei lui Dumnezeu. Dumnezeu este foarte retras şi mistic. Noi nu-I putem înţelege acţiunile. Să nu vă închipuiţi că Dumnezeu a creat lucrurile într-un fel şi apoi le-a îndreptat. Dumnezeu este infailibil. El nu îndreaptă nimic. Cine este Dumnezeu în fiinţa Lui noi nu ştim. Noi nu putem afla gândurile lui Dumnezeu. Dumnezeu este iubire; El nu este un simplu spectator în viaţa noastră. El ne poartă de grijă, se îngrijeşte de noi ca Părinte al nostru, dar ne respectă şi libertatea. Nu face presiuni asupra noastră. Trebuie să nădăjduim în pronia lui Dumnezeu şi, de vreme ce credem că El veghează asupra noastră, trebuie să avem curajul de a ne încredinţa iubirii Sale şi atunci îl vom vedea în permanenţă alături de noi. N-o să ne temem c-o să facem vreun pas greşit. 121 Când Dumnezeu ne dă darul smereniei, le vedem pe toate, le simţim pe toate şi îl trăim pe Dumnezeu în chip foarte vădit. Când nu avem smerenie, nu vedem nimic. Dimpotrivă, atunci când suntem socotiţi vrednici de sfânta smerenie, le vedem pe toate şi ne bucurăm de toate. îl trăim pe Dumnezeu şi trăim raiul înlăuntrul nostru, pentru că raiul este însuşi Hristos. Bucuraţi-vă de toate cele ce ne înconjoară. Toate ne învaţă şi ne duc la Dumnezeu. Toate cele din jurul nostru sunt picături ale iubirii lui

Dumnezeu atât cele însufleţite, cât şi cele neîn¬sufleţite, plantele şi animalele, păsările şi munţii, marea şi asfinţitul, şi cerul înstelat. Ele reprezintă nişte iubiri mai mici, prin intermediul cărora ajungem la Iubirea cea mare, care este Hristos. Florile, de pildă, au şi ele harul lor: ne învaţă prin parfumul şi splendoarea lor. Ne vorbesc despre iubirea lui Dumnezeu. Ele îşi dăruiesc parfumul şi frumuseţea şi celor păcătoşi, şi celor drepţi. Uitaţi-vă la toate lucrurile făurite de om case, clădiri mari sau mici, oraşe, sate, popoare şi 122 civilizaţiile lor. Puneţi întrebări pentru a vă îm¬bogăţi cunoştinţele despre toate lucrurile; nu fiţi indiferenţi. Asta vă ajută să cugetaţi mai adânc la minunile lui Dumnezeu. Toate lucrurile devin pentru noi prilejuri de a ne uni încă şi mai tare cu toţi şi cu toate. Devin prilejuri de a fi recunoscători şi a ne ruga Dumnezeului a Toate. Trăiţi în mij¬locul a toate, al naturii, al universului. Natura este Evanghelia tainică. însă atunci când cineva nu are har în el, natura nu este de niciun folos. Natura ne deşteaptă, dar nu ne poate duce în rai. Profitaţi cât puteţi de mult de clipele frumoase. Clipele frumoase predispun sufletul la rugăciune; îl purifică, îl înnobilează, îl înclină spre poezie. Treziţi-vă în zori şi priviţi soarele cum răsare din mare, ca un rege înveşmântat în purpură aleasă. Atunci când vă inspiră un peisaj frumos, o bisericuţă pito-rească sau altceva frumos, nu lăsaţi lucrurile aşa, ci mergeţi mai departe, preamărind toate frumuseţile, astfel încât să-L trăiţi pe Dumnezeu, care singur este „împodobit cufrumuseţea”. [Ps 44, 3] Toate sunt sfinte marea, înotul, hrana. Desfătaţi-vă de toate. Toate ne îmbogăţesc, toate ne duc la marea Iubire, toate ne duc la Hristos. 123 A ne ruga înseamnă să ne apropiem de tot ce este făcut de Dumnezeu cu dragoste şi să trăim în armonie cu toate, chiar şi cu natura sălbatică. Asta este ceea ce doresc şi încerc eu să fac. Omul duhovnicesc, omul care are Duhul lui Dumnezeu, este atent pe oriunde trece; e numai ochi, simte totul. Toate simţurile sale sunt treze; sunt însă treze în Duhul lui Dumnezeu. El este altfel. Vede totul şi aude totul; vede păsările, pietrele, fluturii... Când trece pe undeva, simte orice, un parfum, de pildă. Trăieşte în mijlocul a toate flu¬turi, albine şi aşa mai departe. Harul îl face să fie atent. El vrea să fie în comuniune cu toate lucrurile. Toate aceste lucruri legate de natură ne ajută enorm în viaţa noastră duhovnicească atunci când sunt însoţite de harul dumnezeiesc. Când simt ar¬monia naturii, îmi dau lacrimile. Cum să ne săturăm de viaţă? Să ne trăim viaţa în Duhul lui Dumnezeu, în Duhul Adevărului. Cel care are Duhul lui Dumnezeu, care are înţelepciune dumnezeiască, pe toate le vede cu dragoste de Dumnezeu şi pe toate le 124 observă. înţelepciunea lui Dumnezeu îl face să le înţeleagă pe toate şi să se bucure de toate. Avem mare folos din bolile noastre, atâta timp cât le răbdăm fără a ne plânge şi-l slăvim pe Dumnezeu, rugându-L să aibă milă de noi. Atunci când ne îmbolnăvim, important nu este faptul că nu luăm medicamente sau că ne rugăm la Sfântul Nectarie. Trebuie să mai ştim un

secret, şi anume să ne luptăm pentru a dobândi harul lui Dumnezeu. Acesta este secretul. Harul ne va învăţa toate celelalte, cum să ne încredinţăm lui Hristos. Adică să ignorăm boala, să nu ne gândim la ea, să ne gân¬dim la Hristos, cu simplitate, fără să se observe, cu lepădare de sine, şi Dumnezeu va săvârşi minunea pentru binele sufletului nostru. Aşa cum spunem şi la Dumnezeiasca Liturghie, „toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Cel mai bine este să nu ne rugăm pentru sănătatea noastră să nu ne rugăm să ne facem bine, ci să devenim buni. Asta mă rog şi eu pentru mine. Auziţi? „Buni" nu în sensul de virtuoşi, ci în sensul de dobândire a râvnei dumnezeieşti, de încredinţare 125 a noastră iubirii lui Dumnezeu şi de a ne ruga mai degrabă pentru sufletul nostru. Adică sufletul nostru aşa cum este el integrat în Biserică, al cărei cap este Hristos, împreună cu semenii noştri, cu fraţii şi surorile noastre întru Hristos. Atunci când ne predăm pe noi lui Hristos, fiinţa noastră duhovnicească îşi află pacea, iar toate or¬ganele şi glandele organismului nostru funcţionează normal. Toate acestea sunt influenţate. Ne însănă¬toşim şi încetăm să mai suferim. Chiar dacă avem cancer, dacă lăsăm totul în grija lui Dumnezeu şi sufletul nostru îşi află liniştea, harul dumnezeiesc poate lucra datorită liniştii noastre, făcând ca boala şi toate celelalte rele să dispară. Pe mine nu mă preocupă cât voi mai trăi sau dacă voi mai trăi. Am lăsat acest lucru în seama iubirii lui Dumnezeu. Deseori, se întâmplă să nu vreţi să vă aduceţi aminte de moarte. Şi asta pentru că iubiţi viaţa. Acest lucru, dintr-un anu¬mit punct de vedere, este o dovadă a faptului că sufletul este nemuritor. Dar „fie că trăim, fie că murim, ai Domnului suntem". [Ro 14, 8] Moartea 126 este un pod care ne va duce la Hristos. De îndată ce vom închide ochii, îi vom deschide în veşnicie. Ne vom arăta înaintea lui Hristos. în viaţa de apoi, vom simţi cu mai multă tărie harul lui Dumnezeu. Viaţa veşnică e ceva ce vedem, ceva ce trăim, ceva ce ne este confirmat de toţi martorii oculari precum Ioan Evanghelistul „... ca să ştiţi că aveţi viaţă veşnică [1 Ioan 5,13] Când ne uneşte Hristos, distanţele dispar. Când voi părăsi această viaţă va fi mai bine. Voi fi mai aproape de voi. Pun totul în seama lui Dumnezeu spre slava Lui. Cred că nu sunt decât o ţeavă ruginită, prin care însă curge apa vie, limpede cum e cristalul, pentru că ea izvorăşte din Duhul Sfânt. Când îţi este foarte sete, nu te mai gândeşti că ţeava prin care curge apa este din plastic, din metal ori că este ru-ginită. Te interesează apa. Şi în ciuda faptului că eu sunt gata să-mi dau ultima suflare, oamenii vin la mine, smeritul. N-au ce să ia de la mine. Eu nimic nu am. Numai Hristos are totul. Sfântul Porfirie era plin de dragoste arzătoare pentru Hristos şi semenii săi, iar fiecare ipostază a vieţii sale adeverea ceea ce mărturisea el însuşi cu atâta ardoare, şi anume că Hristos este plinătatea vieţii. Cu prezenţa sa luminoasă, cuvintele sale inspirate şi rugăciunea sa arzătoare, el a făcut ca harul vieţii trăite în Hristos să devină realitate pentru cei

care veneau la el, transmiţându-le credinţă, bucurie, putere, nădejde şi conştiinţa adevăratului sens al vieţii. Cuvintele sfântului consemnate în carte se referă la rugăciune, viaţa duhovnicească, creşterea copiilor, boală şi alte teme, oferind răspunsuri şi deschizând un făgaş în viaţă. În vremurile grele pe care le trăim azi, Sfântul Porfirie, cu atracţia universală, permanentă pe care o exercită, se oferă pe sine şi le aparţine tuturor acelora care caută adevăratul sens al vieţii şi-i cer ajutorul. Prin intermediul sfintelor sale rugăciuni, el se află aproape de noi acum mai mult ca oricând, aşa cum el însuşi spunea: Când Hristos ne uneşte, nimic nu ne mai desparte. Când am să părăsesc viaţa aceasta, va fi mai bine. Voi fi mai aproape de voi. ISBN 978-606-8653-73-0 www.meteorpress.ro Distribuţie la: e-mail: carte@meteorpress.ro